

**T.C.
RECEP TAYYIP ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
İLERİ TEKNOLOJİLER ANABİLİM DALI**

**MULTİPLE SKLEROZ HASTALIĞININ TEDAVİSİNE
YÖNELİK YENİ ÖNDER BİLEŞİKLERİN GELİŞTİRİLMESİ**

(Yüksek Lisans Tezi)

Birsen HUYLU

**Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Gözde YALÇIN ÖZKAT**

**RİZE
2022**

KABUL VE ONAY

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İleri Teknolojiler Anabilim Dalında, Dr. Öğr. Üyesi Gözde YALÇIN ÖZKAT danışmanlığında, Birsen HUYLU tarafından hazırlanan *Multiple Skleroz Hastalığının Tedavisine Yönelik Yeni Önder Bileşiklerin Geliştirilmesi* adlı bu tez çalışması, 07/07/2022 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oy birliği/oy çokluğuyla başarılı bulunarak jürimiz tarafından **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

Unvanı, Adı Soyadı

İmza

Başkan

: Doç. Dr. Derya EFE

Üye

: Dr. Öğr. Üyesi Gözde YALÇIN
ÖZKAT

Üye

: Doç. Dr. Derya BAL ALTUNTAŞ

ETİK BEYAN

İleri Teknolojiler Tezli Yüksek Lisans Programından mezun olmak üzere teslim ettiğim “Multiple Skleroz Hastalığının Tedavisine Yönelik Yeni Önder Bileşiklerin Geliştirilmesi” adlı tezim, bilim ve araştırma etiği prensiplerine riayet edilerek tarafımdan yazılmıştır.

Tez çalışmamda, başka kaynaklardan aktarılan bütün bilgi ve alıntılar, Enstitünüz Tez Yazım Kılavuzuna uygun olarak açıkça gösterilmiştir. Kaynağı gösterilenler dışında kalan bütün bilgiler uygun araştırma yöntemi kullanılarak tarafımdan edinilmiş ve esere bu şekilde yansıtılmıştır. Şahsıma ait olmayan hiçbir bilgi, kasıt veya kusurlar, şahsıma aitmiş gibi gösterilmemiştir. İnternet kaynakları dâhil, sahibine/kaynağına atıf yapılmaksızın hiçbir bilgi kullanılmamıştır. Aksinin ortaya çıkması halinde doğacak bütün hukuki, idari, akademik ve etik sorumluluk tarafıma ait olacaktır. Eserin tesliminden sonra herhangi bir zamanda, bilim etiğine aykırılık tespit edilmesi ve / veya eserimle ilgili intihal veya intihal şeklinde anlaşılabilecek bir durumun ortaya çıkması halinde; Üniversiteniz ve eğitim kadronuzun hiçbir şekilde sorumlu tutulmayacağını hür irademle kabul, beyan ve taahhüt ederim.

19 /07/2022

Birsen HUylU

ÖNSÖZ

Ben “Bana bir harf öğretenin kırk yıl kölesi olurum.” diyebilmeme müsaade edebilecek ruh yüceliğine sahip değilim, fakat, bana çok şey katan danışmanım Gözde Hocamın başını çektiği ‘birtakım tatlı ve saygıdeğer hocalarım topluluğu’nu kırk yıl minnetle yad ederim.

Hem bir bilim insanı olmamı isteyip hem de ev kızı olmanın tüm gereklerini yerine getirmemi bekleyen anneme, babama ve kardeşime; yapabileceğimi düşündüğümünden daha fazlasına sahip olduğumu fark etmemi sağladıkları için teşekkür ederim.

Tek sözüyle, davranışıyla hayatıma iyi veya kötü bir şekilde dokunabilen sayılı özel insanlara teşekkür ederim, onların sayesinde ve onlara rağmen ortaya bir tez çıkarabildiğim için de kendimi tebrik ederim.

Birsen HUYYLU
2022/RİZE

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	I
ETİK BEYAN	II
ÖNSÖZ.....	III
İÇİNDEKİLER	IV
TÜRKÇE ÖZET	VI
ABSTRACT	VII
KISALTMALAR	VIII
TABLolar LİSTESİ.....	X
ŞEKİLLER LİSTESİ	XI
GİRİŞ.....	1
1. GENEL BİLGİLER	4
1.1. MS Patolojisi.....	4
1.2. Siklofilin D.....	9
1.3. Sfingozin-1-Fosfat Reseptörü 1	11
1.4. MS için Halihazırda Kullanılan İlaçlar	12
1.5. MS için Yürütölmüş İlaç Etken Madde Geliştirme Çalışmaları	15
1.6. Çoklu Hedefe Yönelik İlaç Geliştirme.....	15
2. YAPILAN ÇALIŞMALAR.....	17
2.1. Materyal	17
2.1.1. Çalışmalarda Kullanılacak Reseptörlerin Belirlenmesi.....	17
2.1.1.1. Sfingozin-1-Fosfat Reseptörü 1 ve 3V2Y'nin Yapısı.....	17
2.1.1.2. Reseptör Siklofilin D ve 2Z6W'nin Yapısı.....	17
2.1.2. Çalışmalarda Kullanılacak Ligandların Belirlenmesi.....	18
2.1.2.1. Sfingozin-1-Fosfat Reseptörü 1 Modölatörlerinin Belirlenmesi	18
2.1.2.2. Siklofilin D İnhibitörlerinin Belirlenmesi	19
2.2. Yöntem.....	22
2.2.1. Ligand Temelli İlaç Tasarımı	22
2.2.1.1. Farmakofor Modelleme.....	22
2.2.1.2. ZINCPharmer Veri tabanı ile Farmakofora Uygun Bileşiklerin Belirlenmesi	22
2.2.1.3. ADME-Toksikoloji Tahminleri	22

2.2.2. Hedef Temelli İlaç Tasarımı.....	22
2.2.2.1. Moleküler Doking	22
2.3. Bulgular.....	24
2.3.1. Farmakofor Modelleme Sonuçları.....	24
2.3.1.1. S1P1 Modulatorleriyle Farmakofor Modelleme Sonuçları ...	24
2.3.1.2. CyPD İnhibitörleriyle Farmakofor Modelleme Sonuçları	25
2.3.2. ZINCPharmer Veri tabanından Elde Edilen Bileşiklerin Taranması ..	26
2.3.2.1. S1P1 için Bileşiklerin Taranması.....	26
2.3.2.2. CyPD için Bileşiklerin Taranması	27
2.3.3. ADME-Toksikoloji Analizi Bulguları.....	28
2.3.3.1. S1P1 için Ligand Bileşiklerinin ADME-Toksikoloji Sonuçları	28
2.3.3.2. CyPD için Ligand Bileşiklerinin ADME-Toksikoloji Sonuçları	32
2.3.4. Moleküler Doking Çalışması Bulguları.....	36
2.3.4.1. S1P1 ile Moleküler Doking Sonuçları	42
2.3.4.2. CyPD ile Moleküler Doking Sonuçları	43
2.3.4.3. Çapraz Doking Sonuçları	47
3. TARTIŞMA VE SONUÇLAR	49
KAYNAKÇA	51

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Ana Bilim Dalı : İleri Teknolojiler

Tez Türü : Lisans Tezi

Danışman : Dr. Öğr. Üyesi Gözde YALÇIN ÖZKAT

Hazırlayan : Birsen HUYYLU

Yıl : 2022

Sayfa Sayısı : 71

ÖZET

MULTİPLE SKLEROZ HASTALIĞININ TEDAVİSİNE YÖNELİK YENİ ÖNDER BİLEŞİKLERİN GELİŞTİRİLMESİ

Bu tez kapsamında, *in silico* ortamda yapılan çalışmalar vasıtasıyla Multiple Skleroz hastalığının tedavisine yönelik yeni bir ilaç önder bileşiğinin geliştirilmesi hedeflenmiştir. Bu doğrultuda; PharmaGist web aracı kullanılarak, sfingozin-1-fosfat reseptörü 1 (S1P1) ve siklofilin D (CyPD) hedef proteinlerinin inhibitörleriyle farmakofor analizi yapıp hipotezler geliştirilmiştir. PharmaGist'ten elde edilen en uygun farmakofor modelleri temel alınarak ZINCPharmer veri tabanı üzerinden 160 adet inhibitör ligand molekül elde edilmiştir. Daha sonra, bu moleküllerin *in silico* ortamda ADME/Tox (Absorbsiyon, Dağılım, Metabolizma, İtira, Toksisite) özellikleri incelenmiş ve ligand sayısı 14'e düşürülmüştür. AutoDock Vina programı vasıtasıyla, S1P1 ve CyPD reseptörleri ile 14 adet ligand molekülün moleküler kenetleme işlemi yapılarak bağlanma afiniteleri ve bağlanma profilleri belirlenmiştir. Tüm analiz sonuçlarının değerlendirilmesiyle ZINC00390492 bileşiği çoklu hedefe yönelik ilaç aday molekülü olarak seçilmiştir. ZINC00390492 bileşiğinin S1P1 ve CyPD reseptörleri üzerindeki inhibitör özelliği sayesinde Multipl Skleroz için yeni bir ilaç önder bileşiği olabileceği hesaplamalı olarak gösterilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Multiple Skleroz, Sfingozin-1-fosfat reseptörü 1, Siklofilin D, Hesaplamalı ilaç geliştirme

Recep Tayyip Erdogan University Institute of Graduate Studies

Department : Advanced Technologies
Thesis Type : Master Thesis
Supervisor : Prof. Dr. Gözde YALÇIN ÖZKAT
Author : Birsen HUYYLU
Year : 2022
Pages : 71

ABSTRACT

**DEVELOPMENT OF NEW LEADER COMPOUNDS FOR THE
TREATMENT OF MULTIPLE SCLEROSIS**

Within the scope of this thesis, it is aimed to develop a new drug leader compound for the treatment of Multiple Sclerosis through studies carried out *in silico*. In this direction; pharmacophore analysis was performed with inhibitors of sphingosine-1-phosphate receptor 1 (S1P1) and cyclophilin D (CyPD) target proteins and hypotheses were developed by using PharmaGist web tool. Based on optimal pharmacophore models from PharmaGist, 160 inhibitory ligand molecules were obtained from the ZINCPharmer database. Then, The ADME/Tox (Absorption, Distribution, Metabolism, Excretion, Toxicology) properties were investigated on *in silico* environment and the number of ligand was decreased to 14. The binding affinities and binding profiles of 14 ligand molecules with S1P1 and CyPD receptors were determined by means of AutoDock Vina program. ZINC00390492 molecule was selected as a multi-target drug candidate molecule by the consideration of the whole analysis results. It has been computationally demonstrated that the compound ZINC00390492 can be a new drug lead compound for the Multiple Sclerosis due to its modulatory property on S1P1 and CyPD receptors.

Keywords: Multiple Sclerosis, Sphingosine-1-phosphate receptor 1, Cyclophilin D, Computational drug development

KISALTMALAR

ADME	: Absorbsiyon, Dağılım, Metabolizma, Ekskresyon
AMPA	: a-amino-3-hidroksi-5-metil-4- izoksazolpropiyonik asit
CADD	: Bilgisayar Destekli İlaç Tasarımı
CsA	: Siklosporin A
CyPD	: Siklofilin D
DMF	: Dimetil Fumarat
EAE	: Deneysel Otoimmün Ensefalomiyelit
FDA	: Amerika Birleşik Devletler Gıda ve İlaç Dairesi
GPCR	: G Protein Bağlı Reseptör
HMOX1	: Hem Oksijenaz 1
IL-10	: İnterlökin-10
iNOS	: Uyarılabilir Nitrik Oksit Sentaz
KBB	: Kan-Beyin Bariyeri
MS	: Multiple Skleroz
mPT	: Mitokondriyal Geçirgenlik Geçışı
mPTP	: Mitokondriyal Geçirgenlik Geçiş Gözeneği
NMDA	: N-metil-D-aspartat
NMR	: Nükleer Manyetik Rezonans
NRF2	: Nükleer Faktör Eritroid 2
PDB	: Protein Veri Bankası
PPIaz	: Peptidil Prolil İzomeraz
PPMS	: Birincil İlerleyici Multiple Skleroz
PTP	: Geçirgenlik Geçiş Gözeneği
RMS	: Tekrarlayan Multiple Skleroz
RRMS	: Tekrarlayan Düzelen Multiple Skleroz
SPMS	: İkincil İlerleyici Multiple Skleroz
S1P	: Sfingozin-1-fosfat
S1P1	: Sfingozin-1-fosfat reseptörü 1
Treg	: Düzenleyici T hücreleri

TRPA1 : Geçici Reseptör Potansiyeli Ankin 1
3D-QSAR : 3 Boyutlu Kantitatif Yapı-Etki İlişkileri

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. S1P1 için farmakofor geliştirme çalışmalarında kullanılan bazı moleküllerin bileşik kodları	19
Tablo 2. CyPD için farmakofor geliştirme çalışmalarında kullanılan moleküller	19
Tablo 3. Farmakofor modelleme sonucu elde edilen hipotezler ve özellikleri (S1P1)	24
Tablo 4. Farmakofor modelleme sonucu elde edilen hipotezler ve özellikleri (CyPD)	25
Tablo 5. ZINCPharmer veri tabanından elde edilen moleküllerin özellikleri (S1P1)27	
Tablo 6. ZINCPharmer veri tabanından elde edilen moleküllerin özellikleri (CyPD)	28
Tablo 7. 80 bileşiğe ait ADME tahminlemesi (S1P1).....	29
Tablo 8. Bileşiklerin toksikoloji özellikleri (S1P1)	31
Tablo 9. 80 bileşiğe ait ADME tahminlemesi (CyPD)	33
Tablo 10. Bileşiklerin toksikoloji özellikleri (CyPD)	35
Tablo 11. S1P1 için seçilen modölatör moleküller	37
Tablo 12. CyPD için seçilen inhibitör moleküller	38
Tablo 13. Reseptörler ve seçili ligandların bağlanma afiniteleri	40

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Multiple Sklerozda nöroaksonal hasara yol açan kaskadlar.....	5
Şekil 2. Sfingozin-1-fosfat reseptörü yapısı içerisindeki ML5 molekülü	17
Şekil 3. Siklofilin D reseptör yapısı içerisindeki siklosporin A inhibitör molekülü .	18
Şekil 4. Hipotez 1 (a), Hipotez 2 (b), Hipotez 3 (c) ve Hipotez 6 (d)’ya ait özellikler	25
Şekil 5. Hipotez 1 (a), Hipotez 2 (b), Hipotez 3 (c) ve Hipotez 4 (d)’e ait özellikler	26
Şekil 6. ZINC00390492 (a), ZINC67740009 (b), ZINC19847253 (c), ZINC19847241 (d) bileşiklerinin S1P1 ile bağlanma profilleri	42
Şekil 7. ZINC72474618 (a), ZINC60353659 (b), ZINC01496377 (c), ZINC09603787 (d), ZINC32674515 (e), ZINC23228074 (f), ZINC36719024 (g), ZINC44514282 (h), ZINC17322385 (i) bileşiklerinin CyPD ile bağlanma profilleri	44
Şekil 8. ZINC23228074 (a) ve ZINC44514282 (b) bileşiklerinin S1P1 ile bağlanma profili	47
Şekil 9. ZINC00390492 ile CyPD’nin bağlanma profili	48

GİRİŞ

Hesaplamalı ilaç tasarımı; ilaç geliştirme sürecini hızlandırması ve bunun yanında, maliyeti de düşürmesi nedeniyle tıp mühendisliğinin önde gelen alanlarından biri haline gelmiştir. Geleneksel olarak ilaç geliştirilme sürecinin, pazara ulaşmaya hazır hale gelene kadar ortalama 10-15 yılı kapsayan, zaman alıcı ve yoğun maliyetli olduğu bilinmektedir (Mullard, 2016). Bunun yanında, tipik bir ilaç keşfi ve geliştirme döngüsünün maliyeti 0,8-1,0 milyar ABD doları aralığındadır (Moses ve diğ., 2005). Ayrıca, yapılan bir araştırmada klinik denemelerin ilk aşamasına ulaşan tüm ilaçlardan sadece %11,83'ünün pazar için onaylandığı gösterilmiştir (DiMasi ve diğ., 2016). Geleneksel ilaç geliştirme çalışmalarının yüksek maliyeti ve yüksek başarısızlık oranı, bilgisayar destekli ilaç tasarımına (CADD) duyulan ihtiyacı ortaya çıkarmıştır.

Bilgisayar destekli ilaç tasarımı (CADD) bu hedeflere ulaşmak için en etkili yöntemlerden biridir. CADD; bileşiklerin depolanması, yönetimi, analizi ve modellenmesi için hesaplama araçlarını ve kaynaklarını temsil eden yaygın olarak kullanılan bir terimdir. Bununla birlikte, ilaç geliştirmenin erken aşamasında ADMET (adsorpsiyon, dağılım, metabolizma, atılım ve toksisite) özelliklerinin taranması, ilaçların ciddi toksisite ile sonuçlanan yan etkilerini azaltmak, başarı oranını arttırmak ve tarama süresini kısaltmak gibi büyük yararlar sağlamaktadır (Ogu ve Maxa, 2000).

Modern ilaç keşif araçları, belirli kimyasal sentez ve biyolojik testler yapılmadan önce milyonlarca bileşiğin bir hedef molekül ile potansiyel ilişkilerini belirleme gücüne sahiptir. Son yıllarda, kimyasal ve farmakolojik veri setlerine sahip olan veri bankalarının genişletilmesi, ilaç keşfi için büyük ölçekli verilerin kullanılabilirliğini önemli ölçüde artırmıştır. Örneğin, on milyonlarca bileşik içeren veri tabanları olan PubChem ve ZINC veri tabanlarında gün geçtikçe daha fazla veri depolanmaktadır (Villoutreix ve diğ., 2007). Bu tür büyük ölçekli veri setlerinin varlığı, ilaç keşif süreci üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Bunun yanında, Binding Database veri tabanı, Ocak 2019 itibarıyla 650.000'den fazla küçük molekülle ilgili 7.000'den fazla protein ile 1,4 milyondan fazla protein-küçük molekül afinitesi oluşturan patentlerden ve bilimsel makalelerden deneysel küçük moleküller etkileşim

verilerini içermektedir (Gilson, 2019).

Yaygın olarak kullanılan hesaplamalı ilaç keşif yaklaşımları, yapı bazlı ilaç tasarımı (SBDD), ligand bazlı ilaç tasarımı (LBDD) ve dizi bazlı yaklaşımlar olarak kategorize edilebilir. Moleküler yerleştirme ve *de novo* ilaç tasarımı gibi yapı bazlı ilaç tasarım yöntemleri, kristal yapılardan, NMR verilerinden ve homoloji modellerinden elde edilen hedef makromolekülün yapısı bilgisine dayanmaktadır (Chen ve diğ., 2012). Potansiyel hedeflerin üç boyutlu yapılarının yokluğunda, nicel yapı-aktivite ilişkisi (QSAR), farmakofor modelleme, moleküler alan analizi ve 2 boyutlu veya 3 boyutlu benzerlik değerlendirmesini içeren ligand bazlı ilaç tasarım araçları, hedef molekülün doğasına ilişkin önemli bilgiler sağlayabilmektedir.

İlaç tasarımı ve geliştirmesinin zorunlu yönlerinden biri, moleküllerin fiziksel ve biyolojik özelliklerini belirleyen küçük moleküllerin biyoaktif konformasyonlarını algılamaktır. Moleküler doking (yerleştirme), farmakofor oluşturma ve eşleştirme, 3D veri tabanı arama, 3D-QSAR ve moleküler benzerlik analizi gibi ilaç keşif yöntemlerinin çoğu, bağlanma cebinde küçük moleküllerin konformasyonlarını oluşturmak için bir konformasyonel örnekleme prosedürünü ve bir puanlama aşamasını içermektedir.

Tedavisi için tamamen etkin ilaçlar bulunamamış birçok hastalık hesaplamalı ilaç etken maddesi geliştirme çalışmalarında hedef haline gelmiştir. Multiple Skleroz da bu hastalıklardan biridir.

Multiple Skleroz (MS), merkezi sinir sistemi üzerinde etkili, demiyelizan ve nörodejeneratif bir hastalıktır. MS, merkezi sinir sisteminin en sık görülen kronik inflamatuvar hastalığıdır. Multiple Skleroz (MS), genç yetişkinlerde en sık görülen nörolojik bozukluklardan biridir. Multipl skleroz (MS), dünya çapında yaklaşık 2 milyon insanı etkilemektedir ve genç yetişkinlerde nörolojik sakatlığın önde gelen nedenidir. Genetik olarak yatkın bireylerin merkezi sinir sisteminde, T hücrelerinin kendi antijenlerini hedeflemesiyle başlayan bir otoimmün hastalık olarak kabul edilmektedir.

Coğrafi konum, etnik köken ve iklim bölgesi gibi faktörler duyarlılığa katkıda bulunmaktadır. MS'nin yayılımı Kuzey Amerika, Kuzey ve Batı Avrupa ve Avustralya'da en yüksektir, ekvator ülkelerinde en düşüktür. RMS'den kadınlar erkeklere oranla 3 kat daha sık etkilenmektedir ve hastalığın ortalama başlangıç yaşı

yaklaşık olarak 30'dur. PPMS'den kadınların ve erkeklerin etkilenme oranı aynıdır ve hastalığın başlangıç yaşı yaklaşık olarak 40'tır (Kamm ve diğ., 2014; Wallin ve diğ., 2019). D vitamini eksikliği ve Epstein-Barr viral enfeksiyonu gibi çevresel faktörlere maruz kaldıktan sonra da genetik olarak duyarlı bireylerde MS gelişebilir. Cinsiyet hormonlarının, hücre kaçakçılığı, sitokin üretimi, lenfosit proliferasyonu, adezyon moleküllerinin ekspresyonu dahil olmak üzere bağışıklık tepkisinde yer alan çok çeşitli mekanizmaları modüle ettiği gösterilmiştir (Lassmann ve Horssen, 2016), bu da MS duyarlılığında etkindir. Yaşam kalitesini büyük oranda düşürmesinin yanında ölümlerle de sonuçlanabilen MS hastalığı ilaç geliştirme alanında halen yoğun olarak çalışmaların yürütüldüğü bir hedeftir.

Tez çalışmasında Multiple Skleroz mekanizmaları üzerinde etkin olan Sfingozin-1-fosfat reseptörü 1 ve siklofilin D proteinleri ele alınmıştır. Sfingosin-1-fosfat reseptörü 1 (S1P1), G protein kapılı bir reseptördür ve MS semptomlarının ortaya çıkmasına ve kötüleşmesine yol açan önemli mekanizmalardan birinde etkindir. Bu reseptörün aktivasyonu için yeni moleküllerin keşfedilmesi hedeflenmiştir. Bununla birlikte, MS hastalığında mitokondriyal fonksiyon bozukluğuna neden olan siklofilin D (CypD) reseptörünün inhibisyonu için yeni moleküllerin geliştirilmesine yönelik hesaplamalı çalışmaların yapılması amaçlanmıştır.

1. GENEL BİLGİLER

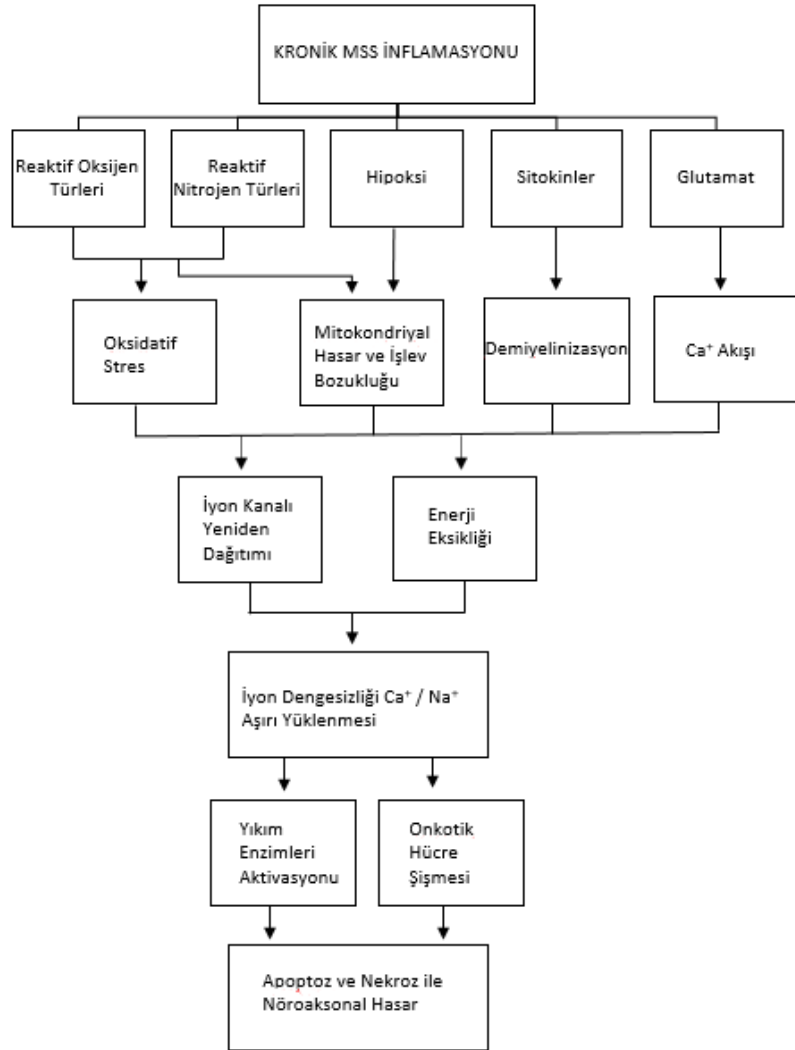
1.1. MS Patolojisi

MS klinik olarak tekrarlayan MS ve ilerleyici MS olmak üzere 2 yol izleyebilir. Yaygın olarak başlangıçta remisyonun görülmediği veya kısmi remisyonun görüldüğü nörolojik disfonksiyon epizodları olarak kendini gösterir, bu, MS'nin tekrarlayan bir formudur (RMS). Zamanla nökslerin sıklığı azalarak kademeli bir kötüleşme meydana gelir ve hastalık ilerler, bu ikincil ilerleyici MS (SPMS) olarak adlandırılmaktadır (Lublin ve diğ., 2013). MS genellikle kendiliğinden gelişen nörolojik semptomların tekrarlayan-düzelen seyri (RRMS) ile başlar, 15-25 yıl içerisinde SPMS olarak adlandırılan ilerleyici ve nörodejeneratif forma döner (Scalfari ve diğ., 2014). MS'li hastaların yaklaşık %10'unda başlangıçtan itibaren ilerleme görülür, hastalığın bu formu da birincil ilerleyici MS (PPMS) olarak adlandırılmaktadır.

MS'in klinik semptomları arasında yorgunluk, motor fonksiyon bozukluğu, nistagmus, koordinasyon veya denge kaybı, akut felç, uyuşukluk, titreme, konuşma ve görme bozuklukları ve bilişsel bozulma bulunmaktadır (Ortiz ve diğ., 2013). MS semptomları, merkezi sinir sisteminde meydana gelen lezyonların konumuna ve şiddetine göre değişmektedir. RMS'nin klinik özellikleri saatler veya günler içinde akut veya subakut olarak ortaya çıkabilmektedir, haftalar ile ifade edilebilecek sürelerde kendiliğinden düzelebilmektedir. PPMS, başlangıcından itibaren yavaş ilerleyen semptomlar göstermektedir.

MS patolojisinin karakteristik özellikleri arasında miyelin kılıfın ve oligodendrositlerin kaybı, demiyelinize kortikal plaklar, yaygın aksonal hasar, nöronların apoptozisi ve nöronal yoğunluğun atrofi ile azalması, yaygınlaşmış gri madde patolojisi ve nörodejenerasyondur (Hauser ve Cree, 2020; Friesse ve diğ., 2014). Beyaz maddedeki fokal demiyelinizasyon alanları olan plaklar hastalığın ilk lezyonlarıdır. Bu plaklar genellikle kan-beyin bariyerini aşan immün hücrelerin istilasından kaynaklanmaktadır, burada birincil hedefler miyelin kılıfı ve miyelinli hücreler, oligodendrositlerdir. Periferde aktive olan lenfositler merkezi sinir sistemine sızarak, immün hücre istilası devamında makrofajların ve mikroglianin sürekli aktivasyonuna, ardından demiyelinizasyona ve nörodejenerasyona yol açmaktadır (Compston ve Coles, 2008; Weiner, 2008). Bu sürecin ana efektörleri

mikroglia, makrofajlar ve bunların toksik ürünleridir (Weiner, 2009). Aktive mikroglia ve makrofajlarda inflamasyonla ilişkili oksidatif patlama, MS patogenezinde demiyelinizasyon ve serbest radikal aracılı doku hasarında önemli bir rol oynamaktadır. Demiyelinizan lezyonlardaki inflamatuvar ortam, oksijen ve nitrojen serbest radikallerinin yanı sıra proinflamatuvar sitokinlerin oluşumuna yol açabilir ve bu da inflamatuvar yanıtı şiddetlendirebilmektedir. İnflamasyon oksidatif strese yol açabilir veya oksidatif stres inflamasyona yol açabilir. Bu nedenle, oksidatif stres ve inflamasyon, kendi kendine devam eden bir döngüde yer almaktadır. Multiple Sklerozda nöroaksonal hasara yol açan kaskadlar Şekil 1’de (Frieese ve diğ., 2014) verilmiştir.

Şekil 1. Multiple Sklerozda nöroaksonal hasara yol açan kaskadlar

Hastalığın özelliklerini taklit eden deneysel otoimmün ensefalomyelit (EAE) model hayvanları kullanılarak MS patogenezi aydınlatmak üzere çalışmalar yapılmaktadır. Yapılan çalışmalar MS'nin inflamatuvar bir fazdan başlayıp daha sonra farklı bir nörodejeneratif faza giren iki aşamalı bir hastalık olduğu hipotezine yol açmıştır. Oksidatif stres, mitokondriyal hasar ve kronik inflamasyon nöronlar üzerinde sürekli bir etkiye sahiptir, bunlar ilerleyici MS sırasında hücre ölümüne yol açmaktadır.

Yapılan çalışmalar sonucunda T hücrelerinin EAE hayvan modelinde kritik bir rol oynadığını gösterilmiştir (Steinman ve Zamvil, 2006) fakat aynı zamanda tamamen T hücre temeline dayanan tedavi yaklaşımlarıyla yapılan klinik deneyler RMS üzerinde etkisiz kalmıştır. Bunun yanında, primer lenfoid organlarda adezyonu bloke ederek veya lenfositleri sekestre ederek merkezi sinir sistemine lenfosit erişimini inhibe eden stratejilerin hem MS hem de deneysel otoimmün ensefalomyelitte etkili olduğu bulunmuştur. B hücreleriyle yapılan çalışmalar sonucunda; Anti-CD20 aracılı B hücresi tükenmesinin, RMS'de yeni tekrarları ve sessiz ilerlemeyi sınırlamada ve PPMS'de sakatlık ilerlemesini azaltmada yüksek düzeyde bir başarı gösterdiği bulunmuştur (Montalban ve diğ., 2017).

Merkezi sinir sistemindeki inflamasyon birçok moleküler değişikliğe yol açmaktadır. Bağışıklık hücreleri; reaktif oksijen türleri, glutamat, sitokinler, kimokinler gibi çeşitli nörotoksik ürünler salgılar. Bu ürünlerin kısa vadeli etkileri dokular için önemlidir fakat uzun vadede içsel stres tepkilerini uyandırır ve homeostatik süreçleri harekete geçirirler. Reaktif oksijen ve nitrojen türlerinin oluşumuna sebebiyet veren kronik inflamasyon, mitokondriyal hasara yol açmaktadır. Reaktif oksijen ve reaktif nitrojen türlerinin oluşumu ile, mitokondriyal solunum zincirinin fonksiyonu bozulmakta, elektron sızıntısı ve oksidatif hasar yayılmaktadır (Murphy, 2009). Oksidatif stres, beyin yaşlanmasında ve merkezi sinir sisteminin kronik inflamatuvar, vasküler ve nörodejeneratif bozukluklarında doku hasarı için önemli bir itici güçtür (Radi ve diğ., 2014). Nöronlar gibi postmitotik hücreler, tüm yaşam boyunca oksidatif hasar görmüş ürünleri biriktirir.

İç ve dış oksidanlar, hücre fizyolojisindeki başlıca stres unsurlarıdır. Buna karşın, oksidanların uzun vadeli zararlı etkilerini hafifletmek için dinamik hücresel programlar gelişmiştir. Hem oksijenaz 1 (HMOX1) gibi antioksidan enzimleri

indükleyen bir transkripsiyon faktörü olan nükleer faktör eritroid 2 ile ilişkili faktör 2 (NRF2) tarafından yönetilen bir program sayesinde serbest radikaller temizlenir ve hasarlı proteinleri giderilir (Kensler ve diğ., 2007). HMOX1 seviyelerinin, MS lezyonlarında (van Horssen ve diğ., 2008) ve EAE farelerinin merkezi sinir sisteminde (Chora ve diğ., 2007) arttığı belirlenmiştir. Hem NRF2 hem de HMOX1 enzimi inhibe edilmiş farelerde hastalığın alevlendiği görülmüştür.

Düzenleyici T hücrelerinin (Treg) işlev bozukluğu, periferik sinir sisteminde Thücrelerinin aktiflenmesine yol açar. Aktiflenmiş T hücreleri, endotel hücrelerinde inflamasyon tarafından indüklenen Vasküler Hücre Yapışma Molekülü-1'e (VCAM-1) bağlanarak kan-beyin bariyerini geçmeye katkı sağlayan $\alpha 4\beta 1$ integrini eksprese eder. Ardından TNF- α , IL-1, IL-6, IL-8, MIP-2 ve CXC kemokinleri dahil olmak üzere çeşitli proinflamatuvar sitokinlerin salgılanması başlar (Kolls ve Lindén, 2004), bunun sonucunda inflamasyon daha da yaygınlaşır. Th17 hücreleri, IL-17 ve IL-22 kan-beyin bariyeri üzerinde kırılmalara neden olur ve T hücreleri KBB'yi geçer (Kebir ve diğ., 2007; Skarica ve diğ., 2009). T hücrelerinin miyelin kılıflara saldırısı ve inflamasyon yoğunlaşır, bunun sonucunda miyelin kılıfta parçalanmalar ve çökmeler (plaklar) oluşur, bu süreç demiyelinizasyon olarak adlandırılmaktadır. Kronik MSS inflamasyonu sırasında meydana gelen enerji dengesizliği ve demiyelinizasyon, farklı iyon kanallarında hiperaktivasyona, işlev bozukluğuna ve yanlış dağılımına yol açmaktadır. İnflamatuvar sürecin başlamasından ve demiyelinizasyondan sonra, miyelin kılıfının altındaki sodyum kanalları aktive olur, bu da sodyum girişine ve hücreye kalsiyum girişi ile sodyum-kalsiyum değişiricinin aktivasyonuna yol açar. AMPA reseptöründe önemli bir artışla birleşen bu süreç, hücre içi Ca^{2+} ve Na^{2+} miktarında bir artışa yol açmaktadır (Koda-Kimble ve Young, 2016).

Glutamat, MSS'deki ana uyarıcı nörotransmitterdir. Aşırı sinaptik uyarılmaya neden olan artmış hücre dışı glutamat konsantrasyonu, Ca^{2+} aracılı glutamat toksisitesine neden olur ve bu durum çeşitli nörodejeneratif hastalıkların patogenezinde rol almaktadır. İn vivo gözlemler, dengesiz glutamat homeostazının MS'de nöronal ve oligodendroglial patolojiye katkıda bulunduğunu ve glutamat reseptörlerinin bloke edilmesinin MS klinik seyrini iyileştirdiğini göstermiştir (Werner ve diğ., 2001; Pitt ve diğ., 2003; Srinivasan ve diğ., 2005; Centonze ve diğ.,

2009). NMDA reseptörleri; sinaptik bölgede artan kalsiyum girişi, oksidatif stres ve mitokondriyal disfonksiyon gibi glutamat aşırı yüklenmesinin neden olduğu hücre içi etkilerin ana araçlarından biridir (Rosenstock ve diğ., 2010). Glutamat ve anormal NMDA reseptör işlevi, EAE'de mitokondriyal aktivitenin bozulmasına katkıda bulunmaktadır (Grasselli ve diğ., 2013).

İyon kanallarının nöronlardaki inflamatuvar uyanlara yanıt olarak oluşturduğu değişiklikler, nöroaksonal hasarı devam ettiren bir süreçtir. İyon kanalı düzensizliğinin MS sırasında nöronal ve aksonal ölüm sürecinin merkezi olduğu düşünülmektedir. Bu düzensizlikler çoğunlukla Ca^{2+} aşırı yüklenmesiyle yıkıcı enzimleri aktive eder, mitokondriyal işlevi tehlikeye atarak ve aksonal taşınmayı bozarak bir kısır döngüyü başlatır, bu durum nörotoksisitenin temel tetikleyicisidir. Bunların tümü Ca^{2+} seviyelerinde daha da fazla artışa neden olmaktadır. Bununla birlikte, Multipl Skleroz'daki aksonal hasar kan-beyin bariyeri içinde lokalize olan sodyum kanallarının anormal ekspresyonunun artmasına da neden olmaktadır (Bechtold ve diğ., 2004). Normal iletimi yeniden kurma girişiminde, sodyum girişi artar, sinir iletimi yavaşlar. Bu süreçleri, sodyum-kalsiyum akışının tersine çevrilmesi izler, bu da hücre içi kalsiyum aracılı yaralanma basamaklarını tetikleyebilir ve sonuçta nöronal dejenerasyona yol açar. Flekainid ve fenitoin gibi sodyum kanalı blokerlerinin deneysel otoimmün ensefalomiyelitli farelerde aksonları koruduğuna ve böylece tedavi edilmeyen hayvanlara kıyasla fizyolojik fonksiyonu koruduğuna dair son kanıtlarla bu hipotez desteklenmiştir (Lo ve diğ., 2003).

Aksonal dejenerasyon kalıcı sakatlık için kritik öneme sahiptir fakat bu patolojik süreçten sorumlu mekanizmalar hakkında az şey bilinmektedir. MS'de progresif akson kaybı, inflamasyon tarafından başlatılan, mitokondriyal disfonksiyona ve Ca^{2+} aşırı yüklenmesine neden olan enerjetik eksikliklere yol açan bir dizi iyonik dengesizlikten kaynaklanabilir (Smith ve Lassmann, 2002). Normal koşullarda, Ca^{2+} 'nin mitokondride birikmesi oksidatif metabolizmayı uyarır. Mitokondriden Ca^{2+} akışına çeşitli taşıyıcılar aracılık eder, Ca^{2+} akışı da geçirgenlik geçiş gözenağı (PTP) adı verilen bir protein kompleksinin aktivasyonu ile yönlendirilir. Mitokondrinin Ca^{2+} ile aşırı yüklenmesi PTP'nin uygunsuz aktivasyonuna neden olur, bunun sonucunda mitokondriyal fonksiyonlarda bozukluklar ve hücre ölümü meydana gelebilir. Mitokondriyal geçirgenlik geçişi

(mPT), 1500 Da'dan küçük moleküllere seçici olmayan geçirgen hale gelen iç mitokondriyal zarın geçirgenliğinde ani bir artıştır.

Siklofilin D (CypD), mitokondriyal matrikste bulunan ve mitokondriyal membran geçirgenlik geçişi sırasında mitokondri iç membranı ile ilişkili olan bir peptidil prolil izomerazdır. CypD, mitokondriyal membran geçirgenliği geçiş gözeneklerinin (mPTP) açılmasında merkezi bir rol oynamaktadır (Tanveer ve diğ., 1996). CypD PTP'ye bağlandığında geçirgenlik geçişinin oluşumu daha kolaydır (Basso ve diğ., 2005). CypD'nin blokajı, oksidatif stres kaynaklı mitokondriyal ve sinaptik dejenerasyona karşı korur, mitokondriyal ve bilişsel işlevi iyileştirir.

1.2. Siklofilin D

CyPD, MS hayvan modelinde, inflamatuvar tepkiler üzerinde etkili olan kanıtlanmış nöroprotektif özelliklere sahip birkaç moleküler hedeften biridir. Bir hipoteze göre, mitokondri hasarı MS'teki doku hasarının ana nedenidir (Trapp ve Stys, 2009). Kronik inflamasyon, yerel seviyelerde reaktif nitrojen ve reaktif oksijen türlerine yol açması sonucu mitokondriyal hasara neden olmaktadır. Mitokondriyal hasar veya ölüm, matris proteini siklofilin D'ye (CyPD) bağlı olan mitokondriyal geçirgenlik geçişi (mPT) tarafından tetiklenebilmektedir.

PTP, hücre ölümünde anahtar bir rol oynar ve çeşitli hastalıklarda, özellikle de kalp ve beyin iskemi-reperfüzyon hasarında, kas distrofilerinde, nörodejenerasyonda ve kanserde terapötik müdahale için uygun bir hedef olduğu kanıtlanmıştır (Forte ve Bernardi, 2005). Mitokondriyal geçirgenlik geçişi (mPT), hasara bağlı hücre ölümünde önemli bir rol oynar. mPT'yi inhibe eden ajanlar, iskemi/reperfüzyon hasarı, travma ve nörodejeneratif hastalıklar gibi durumları tedavi etmek için terapötik bir potansiyele sahip olabilir.

mPTP'nin bileşenlerinden biri olan CypD'nin, mPTP'nin anahtar modülatörü olduğu düşünülmektedir. Peptidilprolil cis-trans izomerazlar (PPIazlar) ailesinin bir üyesi olan CyPD, mitokondriyal geçirgenlik geçiş gözeneklerinin (mPTP) modülasyonunda görevlidir ve mitokondriyal işlev üzerinde etkilidir. Siklofilin D'nin, mPTP'yi kalsiyuma, inorganik fosfata ve reaktif oksijen türlerine karşı duyarlı hale getirerek PTP'nin açılmasını kontrol ettiği düşünülmektedir. mPTP'nin açılması, mitokondriyal matrikse hızlı bir sitozolik içerik akışına neden olur ve böylece mitokondriyal solunumu bozar. CyPD eksikliği, Ca^{+2} fazlalığıyla indüklenen mPTP

açılmasını inhibe eder ve böylece çeşitli hastalık modellerinde hücreleri oksidatif stres kaynaklı hücre ölümünden korur (Park ve diğ., 2017). CyPD'nin bloke edilmesi, adenin nükleotidleri, membran depolarizasyonu, ubikinonlar, pH gibi diğer PTP uyarılarına verilen yanıtları değiştirmemiştir (Baines ve diğ., 2005; Basso ve diğ., 2008). Siklofilinler; memelilerde, bitkilerde, bakterilerde ve daha birçok canlı organizmada bulunan bir protein ailesidir.

Siklofilinlerin, protein katlanması (Ivery, 2000), reseptör sinyali, hücresel yanıt (Nath ve diğ., 2014) gibi çeşitli süreçlerde yer aldığı bilinir. Bunun yanı sıra, siklofilinler; inflamasyonlar (Yurchenko ve diğ., 2010), viral enfeksiyonlar (Lin ve Gallay, 2013), vasküler disfonksiyon (Damsker ve diğ., 2007), yara iyileşmesi (Kong ve diğ., 2007) ve kanser ilerlemesindeki (Lee ve Kim, 2010) kritik rolleri nedeniyle terapötik hedefler haline gelmiştir. Siklofilinler, peptidil-prolil cis-trans izomerazın (PPIaz, CyP) ligand proteinleri üzerindeki reaksiyonunu katalize eder. Protein katlanmasında çok önemli bir rol oynarlar (Fischer ve diğ., 1989). Siklofilin ailesindeki proteinler, insanlar da dahil olmak üzere prokaryotlardan ökaryotlara kadar çeşitli organizmalarda bulunur (Trandinh ve diğ., 1992). Yüksek oranda benzer olan 19 farklı siklofilin izoformu bulunur (Galat, 2004). İnsan siklofilinleri arasında 5 izoform bilinmektedir (Galat ve Metcalfe, 1995; Roydon Price ve diğ., 1991; Spik ve diğ., 1991). Bu izoformlardan biri olan siklofilin D (CypD), mitokondriye özgü bir siklofilindir, mitokondriyal matriste bulunur (Galat ve Metcalfe, 1995). Bir immünosupresif bileşik olan siklosporin A'nın (CsA), CyP ailesinin proteinlerine bağlandığı ve siklofilinlerin ve mPT'nin PPIaz aktivitesini inhibe ettiği bilinmektedir.

Yapılan bir çalışmada siklofilin D'den (CypD) yoksun MS'li deneysel otoimmün ensefalomileyit (EAE) fareleri geliştirilmiş; bu farelerin, CypD bulunan farelerin aksine, kısmen iyileştiği görülmüştür. Her iki grup farenin omurilikleri incelendiğinde benzer bir inflamasyon derecesi olmasına rağmen CypD'den yoksun farelerin aksonlarının korunduğu ortaya çıkmıştır. Bunun yanında, CypD'den yoksun farelerin nöronlarının reaktif oksijen ve reaktif nitrojen türlerine karşı dirençli olduğu belirlendi. Ayrıca, CypD'den yoksun beyin mitokondrilerinin yüksek Ca^{+2} seviyelerini sekestre ettiği görülmüştür (Forte ve diğ., 2007). Başka bir çalışmada CypD'nin yokluğunun enerji korunmasını ve ATP sentezini etkilemediğini gösterilmiştir (Nicolli ve diğ., 1996). EAE, CypD eksikliği olan farelerde daha

hafiftir. Ayrıca, CyPD'den yoksun nöronlar, reaktif oksijen ve reaktif nitrojen türlerinin aracılık ettiği hasara karşı daha dirençlidir.

CyPD inhibisyonunun mitokondriyal fonksiyon ve PTP aktivitesi üzerindeki etkileri değerlendirilirken dikkatli olunmalıdır. CyPD'nin kronik inhibisyonu, normal hücrel fizyolojiyi bozan telafi edici mekanizmaları aktive edebilir. Örneğin, CyPD'den yoksun fareler, kalsiyuma bağımlı mitokondriyal dehidrojenazları aktive eden ve kalpteki glikoz ile yağ asidi oksidasyonu arasındaki dengeyi değiştiren (Elrod ve diğ., 2010) ve hayvandaki glikoz metabolizmasını artıran (Tavecchio ve diğ., 2015) mitokondriyal kalsiyum seviyelerini değiştirmiştir.

CyPD, mitokondriyal geçirgenliği teşvik eden bir protein değildir, mitokondriyal hasara karşı koruyan bir mekanizmanın parçasıdır. CyPD'nin koruyucu bir protein olarak rolü, CyPD eksikliği olan hücrelerin oksidatif strese ve mitokondriyal disfonksiyona karşı daha duyarlı olduğuna dair son gözlemlerle tutarlıdır.

1.3. Sfingozin-1-Fosfat Reseptörü 1

Lipid sfingozin-1-fosfat, sfingolipid homeostazında bir ara maddedir. Endotelial farklılaşma geni (EDG) olarak adlandırılan sfingosin-1-fosfat reseptörü (S1PR) sınıfı GPCR'ler, aktivasyon için fosforlanmış sfingoid baz olan sfingosin-1-fosfata (S1P) ihtiyaç duyar. S1P reseptör ailesi, ligand bağlama bölgesi içinde yüksek sekans özdeşliğine sahip beş üye (S1P1-5) içermektedir. Sfingosin-1-fosfat reseptörü 1, sfingosin-1'e bağlanarak sfingosin-1 ile aktive olan 5 adet G protein bağlı reseptörden (GPCR) biridir.

G protein-bağlı reseptörler (GPCR'ler), tüm ökaryotik organizmalarda eksprese edilen en büyük 7-transmembran (7TM) alan reseptörleri ailesini oluşturur. Hücreler arası sinyal ağ geçitleri olarak görev yaparlar ve çok sayıda biyolojik süreçten sorumludurlar (Pierce ve diğ., 2002; Fredriksson ve diğ., 2003). G proteinine bağlı reseptörler (GPCR'ler), çeşitli hücre içi sinyalleme kaskadlarını başlatarak eksojen sinyalleri hücrel bir yanıtla dönüştürür. Hücre bütünlüğünü, çoğalmayı, farklılaşmayı, hücre göçünü, anjiyogenezi ve bağışıklığı düzenlediği için çok sayıda patofizyolojik süreçte yer almaktadır (Garcia ve diğ., 2001; Matloubian ve diğ., 2004; Spiegel ve Weinstein, 2004; Heng ve diğ., 2013; Bigaud ve diğ., 2014; Camp ve diğ., 2020). Çeşitli hastalıklarla ve sendromlarla ilişkili olması, GPCR'leri

önemli bir tıbbi ilaç hedefi haline getirmiştir (Hauser ve diğ., 2017; Santos ve diğ., 2017).

S1P1, immün sistem modülasyonu için önemli bir tıbbi hedeftir. Otoimmün hastalıklar, semptomların ekspresyonu ve ilerlemesi için S1P1 agonizmi veya antagonizmi kullanılmaktadır (Brinkmann, 2007; Toman ve Spiegel, 2002; Lee ve diğ., 1998;). T hücrelerinin EAE modelinde ensefalomiyelitte kritik bir rol oynadığını bilinmektedir. Sfingosin-1-fosfat (S1P) reseptör modülatörleri, birincil lenfoid organlarda adezyonu bloke edip merkezi sinir sistemine lenfosit erişimini engelleyerek etki göstermektedir (Massacesi ve diğ., 1995). S1P1 reseptörünün fizyolojik ve farmakolojik eksojen ligandlar yoluyla inhibisyonu, lenfosit resirkülasyonunun inhibisyonuna neden olmaktadır. Bu fizyolojik etki, yakın zamanda tekrarlayan-düzelen Multipl Skleroz'un klinik tedavisi için onaylanan ve selektif olmayan, S1P antagonisti, FTY720'nin geliştirilmesinde kullanılmıştır. 1992'de geliştirilen ve 2010'da FDA tarafından onaylanan FTY720'nin (Fingolimod, Gilenya) akut klinik ortamda vasküler koruyucu olduğu gösterilmiştir (Peng ve diğ., 2004; Camp ve diğ., 2009; Wang ve diğ., 2011) ve RRMS'i tedavi etmek amacıyla oral uygulama için benimsenmiştir.

1.4. MS için Halihazırda Kullanılan İlaçlar

Hastalığı yönetim stratejilerinde, akut atakları tedavi etmeye, semptomları iyileştirmeye ve hastalığı modifiye edici tedaviler yoluyla biyolojik aktiviteyi azaltmaya odaklanılmıştır. Hastalığı modifiye edici tedaviler, MS'in seyrini bağışıklık fonksiyonunun düzenlenmesi veya baskılanması yoluyla değiştirmektedir ve böylece otoreaktif bağışıklık hücreleri nöronların miyelin kılıflarına saldıramamaktadır. Modifiye edici tedaviler, MS'nin nükseden fazında antiinflamatuvar etki sağlar, tekrar oranını ve lezyonların birikmesini azaltır, sakatlığı stabilize eder ve geciktirir, bazen de orta derecede iyileştirebilir. Bu alandaki ilk onaylanmış tedaviler; interferonlar ve glatiramer asetattır. Glatiramer asetatin, proinflamatuvar sitokinler ve düzenleyici sitokinler arasındaki dengeyi düzenleyici etkisi olduğu düşünülmektedir. Bu ilaçlar iyi bir şekilde tolere edilmektedir ve MS nükslerinin sıklığını azaltmaktadır (Galetta ve diğ., 2002). Bunun yanında diğer bazı ilaçların MS tedavisi için yararlı olduğu bulunmuştur. Birinci basamak, ikinci basamak ve üçüncü basamak tedaviler olarak ayrılan bu ilaçların MS tedavisinde

etkinliği gösterilmiştir. MS hastaları için en sık kullanılan ilaç interferon-beta'dır (Minagar, 2013).

Beta interferonlar, MS tedavisinde birinci basamak tedaviler olarak kabul edilmektedir. Bu ilaçlar FDA tarafından onaylanmıştır; MS ve klinik olarak izole sendromun (CIS) tedavisinde yaygın olarak kullanılan, iyi bilinen, birinci basamak, hastalık modifiye edici tedavidir. Beta interferonların kan-beyin bariyerinin endotel hücreleri üzerinde etkisi ve antiinflamatuvar özellikleri vardır. MS hastalarına beta interferonların uygulanması; önemli bir antiinflamatuvar sitokin olan IL-10 ekspresyonunun artmasını, proinflamatuvar durumun antiinflamatuvar ortama kaymasını, Th1 ve mikroglia proliferasyonunun azalmasını, antijen sunumunun azalmasını sağlamaktadır. MS'de nksleri azaltıp sakatlık birikimini yavaşlatmaktadır (Kieseier, 2011). Yaygın yan etkileri arasında grip benzeri semptomlar ve rutin laboratuvar değerlendirmesinde hafif anormallikler bulunmaktadır.

Mitoksantron, MS tedavisinde kullanılan hem immünosupresif hem de immünomodülatör etkileri olan bir antineoplastik ilaçtır. Bu ilaç, MS tedavisinde ikinci basamak ilaç olarak kabul edilmektedir. Mitoksantronun önemli yan etkileri; kardiyotoksisite, malignite, hepatotoksisite, lökopeni, anemi, enfeksiyon ve alopesidir (Seiter, 2005; Martinelli Boneschi ve diğ., 2013). Natalizumab, lenfositler üzerinde eksprese edilen yapışma moleküllerinin inhibitörü olan insanlaştırılmış bir monoklonal antikordur. Natalizumab'ın etki mekanizması, $\alpha4\beta1$ integrin'in $\alpha4$ zincirini hedef almasıdır, bu da kan-beyin bariyeri yoluyla merkezi sinir sistemine lenfosit göçünün inhibisyonu ile sonuçlanır (Engelhardt ve Kappos, 2008). Natalizumab tedavisi ikinci basamak tedavi olarak kabul edilmektedir. Nksleri azaltmada ve hastalığın ilerleyişini yavaşlatmakta oldukça etkili olduğu görülmüştür (Rudick ve diğ., 2006). Natalizumab genellikle iyi tolere edilmektedir fakat uzun süreli tedavileri ilerleyici multifokal lökoensefalopati riski taşımaktadır (Ho ve diğ., 2017). Bunun yanında, baş ağrısı, yorgunluk, idrar yolu enfeksiyonu, alt solunum yolu enfeksiyonu, artralji, gastroenterit, vajinit, ishal ve aşırı duyarlılık reaksiyonları gibi yan etkileri bulunmaktadır.

Fingolimod olarak da bilinen FTY720, FDA tarafından tekrarlayan-düzelen MS hastaları için onaylanan ilk oral tedavidir ve ikinci basamak bir ilaçtır (Minagar,

2013; La Mantia, 2016). Fingolimod, lenfositler üzerindeki S1P reseptörlerine bağlanarak etki gösteren bir sfingosin 1-fosfat (S1P) reseptör modülatörüdür. Sekonder lenfoid organlardan lenfositlerin çıkışını önlemek ve otoreaktif lenfositlerin merkezi sinir sistemine geçişini engellemek suretiyle aktivite göstermektedir. Fingolimod iyi tolere edilen bir ilaçtır, fakat; karaciğer fonksiyon testlerinde yükselme, lenfopeni, bradikardi, maküler ödem gibi yan etkileri ortaya çıkabilmektedir (Calabresi ve diğ., 2014; Kappos ve diğ., 2014). Ozanimod da onaylanmış bir seçici S1P reseptör modülatörüdür, RMS'de etkili olduğu gösterilmiştir (Comi ve diğ., 2019). Bunun yanında siponimod da aktif SPMS de dahil olmak üzere tekrarlayan MS türleri için onaylı bir S1P modülatörüdür (Kappos ve diğ., 2018).

Okrelizumab, olgun B hücrelerinin yüzeyinde bulunan CD20 molekülüne karşı geliştirilmiş monoklonal antikordur. Bu ilaç 2017 yılında onaylanmıştır ve yaygın kullanıma sahiptir (Sorensen ve Blinkenberg, 2016). Okrelizumab, B hücrelerini seçici olarak yok eder. B hücrelerinin tükenmesi sonucunda; periferden merkezi sinir sistemine B hücresi kaçığının kesilmesi, T hücrelerine B hücresi antijen sunumunun azalması, proinflamatuvar sitokin salgılanmasının modülasyonu, immünoglobülin salgılayan plazmaplastların modülasyonu olayları gerçekleşmektedir (Li ve diğ., 2018; Sabatino ve diğ., 2018).

Rituximab, RMS ve PPMS'ye karşı etkili olan bir anti-CD20 monoklonal antikordur, herhangi bir kurumdan onay almamıştır fakat yaygın olarak kullanılmaktadır. Teriflunomid, otoreaktif olduğu varsayılan aktive lenfositlerin proliferasyonunu inhibe etmek suretiyle MS tedavisinde etkindir (O'Connor ve diğ., 2011). Yaygın yan etkiler arasında baş ağrısı, ishal, bulantı, saç dökülmesi ve hepatik alanin transferaz artışı yer almaktadır.

Dimetil Fumarat (DMF), NRF2'nin indüklenmesi yoluyla antioksidan enzim üretimini artıran bir etki göstermektedir. Ayrıca, DMF, lenfositler ve mikrogliya üzerindeki etkileriyle immünmodülatör özelliğe sahiptir (Bomprezzi, 2015). Dimetil fumarat MS tedavisinde antiinflamatuvar ve sitoprotektif etkiler göstermektedir. Dimetil fumarat genellikle iyi tolere edilen bir ilaçtır fakat tedavi sırasında ilerleyici multifokal lökoensefalopati riski bulunmaktadır (Mills ve Mao-Draayer, 2018).

1.5. MS için Yürütülmüş İlaç Etken Madde Geliştirme Çalışmaları

Moleküler docking çalışmalarıyla; Desvenlafaksin, Paliperidon ve Febuksostat'ın TRPA1 kanal inhibisyonunu indüklediği gösterilmiştir (Mihai ve diğ., 2019). Zararlı uyarılar ve sıcaklıklar için bir sensör görevi gören Geçici Reseptör Potansiyeli (TRP) iyon kanalları ailesinin bir üyesi olan TRPA1, kimyasal olarak aktive edilmiş reseptörü potansiyalize eden veya inaktive eden, Ca^{2+} için yüksek geçirgenliğe sahip, seçici olmayan bir katyon kanalıdır (Wang ve diğ., 2008). İnhibisyonunun nöroglial hücreler üzerinde faydalı etkilere sahip olduğu, demiyelinizasyona karşı koruma sağladığı ve oligodendrosit apoptozisini azalttığı gösterilmiştir.

Amilorid, hipertansiyon ve kalp yetmezliği için onaylı bir potasyum tutucu diüretiktir. Bu ilaç molekülünün, Na^{+2} ve Ca^{+2} 'nin hücre içinde aşırı birikimine katkıda bulunan ve akut MS lezyonlarında aşırı eksprese edilen Asit Algılayıcı İyon Kanalı 1 (ASIC1)'i bloke ederek deneysel Multipl Skleroz hayvan modellerinde nöroprotektif ve miyeloprotektif etkiler gösterdiği belirlenmiştir, insanlar üzerinde denenmemiştir (Arun ve diğ., 2013).

Multiple Skleroz için yürütülen diğer bir ilaç etken madde geliştirme çalışmasında (Bibi ve diğ., 2022), NRF2'nin aktivasyonu, iNOS ve kaspaz-3 proteinlerinin inhibisyonu hedeflenmiştir. Yürütülen çalışmada Magnolol molekülünün ilaç adayı olarak etkili olabileceği tespit edilmiştir. Moleküler docking çalışmaları sonucunda Magnolol'un NRF2, iNOS ve Kaspaz-3 proteinleriyle iyi bir bağlanma afinitesine sahip olduğu belirlenmiştir. Magnolol'un NRF2'yi indükleyerek antioksidan enzimlerin ekspresyonunun artmasını sağladığı, iNOS'i inhibe ederek nitrik oksit üretilmesini engellediği ve Kaspaz-3'ü inhibe ederek hücrenin apoptotik yola gitmesini engellediği tespit edilmiştir.

1.6. Çoklu Hedefe Yönelik İlaç Geliştirme

Geleneksel olarak ilaçlar tek bir biyolojik molekül, genellikle bir proteini hedeflemek amacıyla tasarlanmaktadır. Bu şekilde diğer biyolojik moleküllerin yanlış hedeflenmesinden kaynaklanan istenmeyen etkilerden kaçınarak yüksek seçicilik sağlanmaktadır. Bu temelde, birden fazla hedefle etkileşime giren ilaçlar, doğası gereği olumsuz yan etkilerle ilişkilendirildiği için uzun süre istenmemiştir. Bununla birlikte, mevcut hastalık patolojilerinin karmaşıklığı, tek hedefli ilaçların

terapötik bir etki elde etmek için yetersiz olduğunu göstermiştir (Bolognesi, 2013; Bolognesi ve Cavalli, 2016).

Çok hedefli ilaç kavramı, 2000 yılının başında (Morphy ve diğ., 2004) ilk kez dile getirilmiştir, 2017'de ilaç keşfindeki en dikkat çekici konulardan biri olarak hızlı bir ilerleme kaydetmiştir. Buna paralel olarak şu an piyasada çok sayıda çok hedefli ilaç mevcuttur. Biyoteknolojik ilaçlar, yeni ilaç moleküllerinin %31'ini oluşturmaktadır ve neredeyse tek hedefli ilaçların sayısına (%34) yaklaşmaktadır. Tek hedefli küçük moleküllerin sayısı (%34) hala çok hedefli ilaçlardan (%21) daha fazla olmasına rağmen, çok hedefli ilaçların sayısı önceki yıllara göre (%16) artmaya devam etmektedir (Lin ve diğ., 2017; Lu ve diğ., 2012).

2. YAPILAN ÇALIŞMALAR

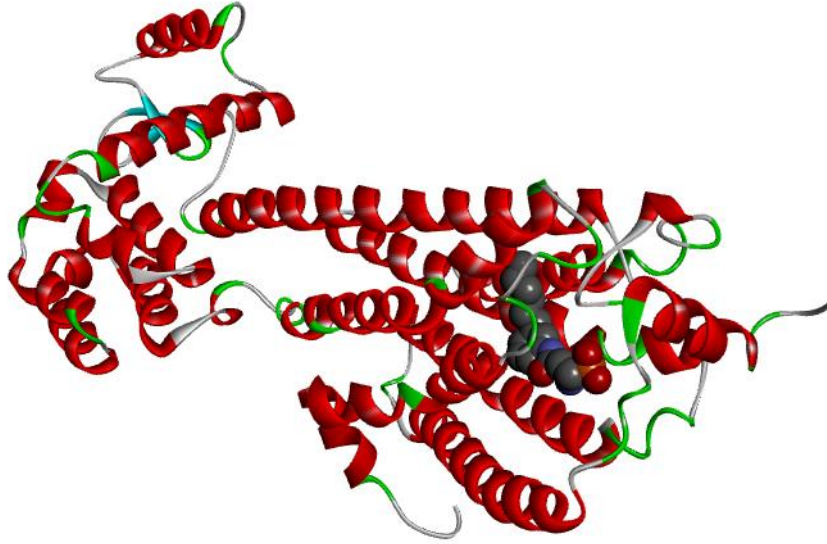
2.1. Materyal

2.1.1. Çalışmalarda Kullanılacak Reseptörlerin Belirlenmesi

Reseptörlerin belirlenmesi için RCSB protein veri tabanı (www.rcsb.org) kullanılmıştır. Reseptörlerin aktif bölgeleri, X-RAY çözünürlükleri ve içerdikleri inhibitör moleküller incelenerek en uygun 3 boyutlu protein yapıları seçilmiştir.

2.1.1.1. Sfingozin-1-Fosfat Reseptörü 1 ve 3V2Y'nin Yapısı

Sfingozin 1-fosfat reseptörüne ait 3 boyutlu (3D) yapılar incelenerek PDB ID: 3V2Y (Hanson ve diğ., 2012) çalışma için en uygun 3D yapı olarak belirlenmiştir. *Escherichia Virus T4* ve *Homo sapiens*'ten izole edilmiş olan 3D yapıdaki reseptör proteini, *Spodoptera frugiperda* ekspresyon sisteminde eksprese edilmiştir. Kristal yapının belirlenmesinde, X-RAY Kırınım Kristalografi Metodu kullanılmıştır, çözünürlük değeri 2.80 Å'dur. Şekil 2'de verilen, RCSB Protein Veri Bankası'ndan indirilen reseptör protein monomer formdadır.

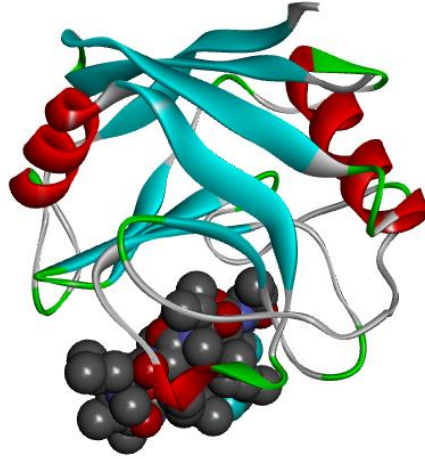

Şekil 2. Sfingozin-1-fosfat reseptörü yapısı içerisindeki ML5 molekülü

2.1.1.2. Reseptör Siklofilin D ve 2Z6W'nin Yapısı

RCSB PDB Protein veri bankasında siklofilin D (CyPD) proteininin siklosporin A (CsA) ile kompleks haldeki 3 boyutlu yapısı PDB ID: 2Z6W (Şekil 3)

seçilmiştir. *Homo sapiens* ve *Tolypocladium inflatum*'dan izole edilen 3 boyutlu yapıdaki reseptör protein, *Escherichia coli* BL21(DE3)'nin sisteminde eksprese edilmiştir. 0.96 Å değerinde çözünürlüğe sahip olan proteinin kristal yapısı X-RAY Kırınım Kristalografi Metodu ile belirlenmiştir. Protein Veri Bankası'ndan indirilen protein dimer formdadır. Çalışmalarda kullanılmak üzere monomer formda kaydedilmiştir.

Şekil 3. Siklofilin D reseptör yapısı içerisindeki siklosporin A inhibitör molekülü

2.1.2. Çalışmalarda Kullanılacak Ligandların Belirlenmesi

2.1.2.1. Sfingozin-1-Fosfat Reseptörü 1 Modülatörlerinin Belirlenmesi

BindingDB (Chen ve diğ., 2001) veri tabanı vasıtasıyla çalışmada kullanılacak ligandlar belirlenmiştir. BindingDB veri tabanında S1P1'i modüle eden 5512 adet molekül tespit edilmiştir, bu moleküllerden IC50 değerleri bilinmeyenler silinmiş ve 408 adet molekül kalmıştır. Kalan moleküller (Tablo 1) ile farmakofor geliştirme çalışmaları yürütülmüştür.

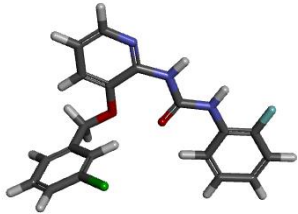
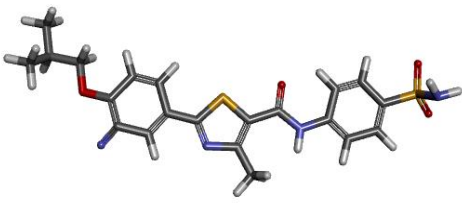
Tablo 1. S1P1 için farmakofor geliştirme çalışmalarında kullanılan bazı moleküllerin bileşik kodları

CHEMBL114584	CHEMBL363008	CHEMBL225575	ZINC28873648	CHEMBL1090829
CHEMBL114606	CHEMBL474688	CHEMBL224853	ZINC08694145	CHEMBL2018467
CHEMBL515921	CHEMBL359762	CHEMBL117723	ZINC36178394	CHEMBL2018457
CHEMBL181597	CHEMBL207580	CHEMBL516035	ZINC95596631	CHEMBL2018476
CHEMBL473156	CHEMBL209076	CHEMBL187692	ZINC95607769	CHEMBL2315816
CHEMBL378300	ZINC02141886	CHEMBL425602	ZINC71331761	CHEMBL2315817
CHEMBL119256	ZINC28873611	ZINC13123372	ZINC08860500	CHEMBL218446
ZINC36178421	ZINC95593944	ZINC49784144	ZINC44430637	CHEMBL119354
ZINC36178309	ZINC84634507	ZINC84596902	ZINC36178138	CHEMBL119382
CHEMBL184349	ZINC84634904	ZINC13673890	ZINC40915511	CHEMBL3403631
CHEMBL224623	ZINC36178259	ZINC84596656	ZINC35802910	CHEMBL1093429
ZINC08687901	ZINC36178349	ZINC36178530	ZINC13497527	CHEMBL2018458
ZINC36178119	ZINC95593140	ZINC49070262	ZINC49942333	CHEMBL2018456
ZINC36178099	ZINC95594894	ZINC13586603	ZINC44087032	CHEMBL2018463
ZINC13673878	ZINC84635660	ZINC04107320	ZINC84634503	CHEMBL1090673
CHEMBL119110	ZINC28873686	ZINC36178584	ZINC36178578	CHEMBL2018483
CHEMBL277377	CHEMBL396365	ZINC84596566	ZINC64734958	CHEMBL3806205
CHEMBL186921	CHEMBL239867	ZINC36178154	ZINC84633152	CHEMBL1092190
CHEMBL115131	CHEMBL334213	ZINC84633152	ZINC43587302	CHEMBL2018571
ZINC00092298	CHEMBL239650	ZINC84616352	ZINC43574766	CHEMBL2018486
ZINC03819497	CHEMBL117569	ZINC84616358	ZINC28873621	CHEMBL2018477
ZINC40899937	CHEMBL515603	ZINC01542002	ZINC00667111	CHEMBL2018464
CHEMBL326346	CHEMBL239659	ZINC84616255	ZINC13673904	CHEMBL2018465
CHEMBL224720	CHEMBL187061	ZINC36178606	ZINC36178480	CHEMBL2018479
CHEMBL424254	CHEMBL473237	ZINC95572692	ZINC40898626	CHEMBL2018465
CHEMBL119516	CHEMBL187645	ZINC13586606	ZINC34631598	CHEMBL2018482
CHEMBL201848	CHEMBL118265	ZINC13673886	ZINC13673882	CHEMBL2018461
CHEMBL118860	CHEMBL239873	ZINC13586608	ZINC08860500	CHEMBL2018469
CHEMBL184237	CHEMBL224571	ZINC13673880	ZINC36178321	CHEMBL2315818
CHEMBL325193	CHEMBL475253	ZINC36178254	ZINC95578186	CHEMBL1090828
CHEMBL426191	CHEMBL325247	ZINC36178489	ZINC35968414	CHEMBL2178811

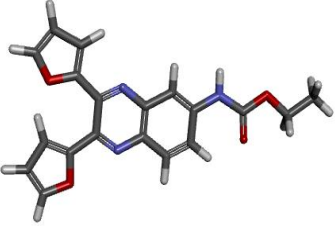
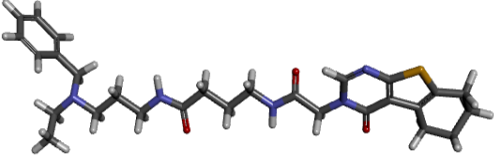
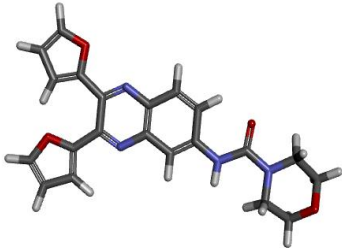
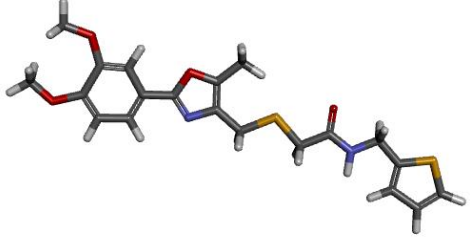
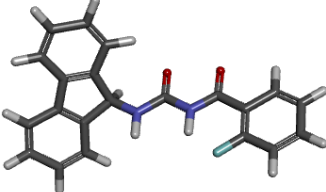
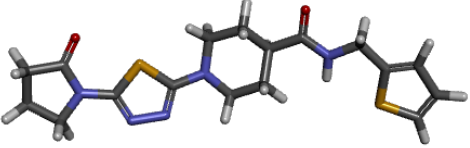
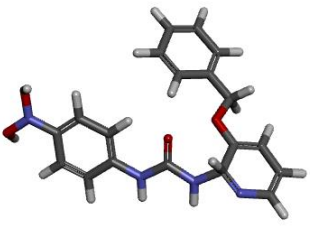
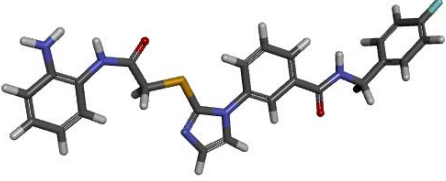
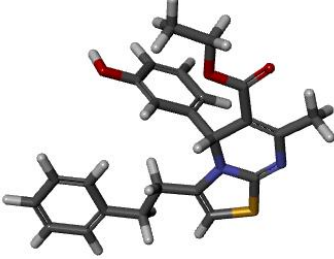
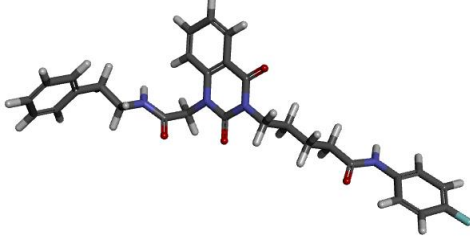
2.1.2.2. Siklofilin D İnhibitörlerinin Belirlenmesi

Literatür taraması yapılarak siklofilin D için inhibitör moleküller (Tablo 2) belirlenmiştir. Bu moleküller ile farmakofor geliştirme çalışmaları yürütülmüştür.

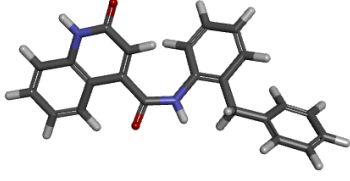
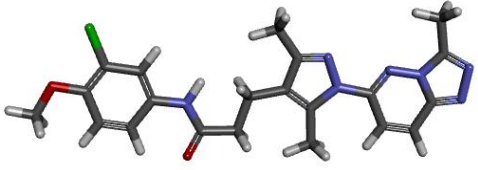
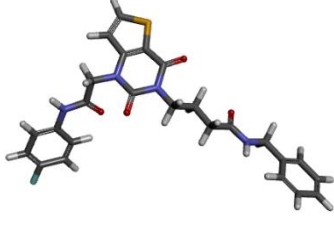
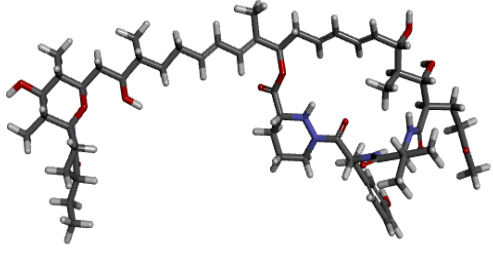
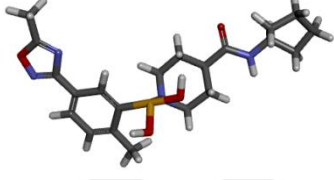
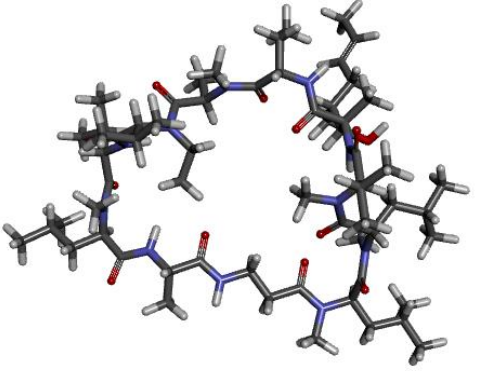
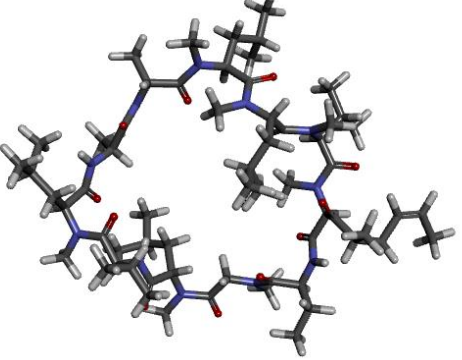
Tablo 2. CyPD için farmakofor geliştirme çalışmalarında kullanılan moleküller

Bileşik	3 Boyutlu Yapısı	Bileşik	3 Boyutlu Yapısı
7fb		F9	

Tablo 2 (Devam). CyPD için farmakofor geliştirme çalışmalarında kullanılan moleküller

GW1		C046-0256	
GW6		C523-0610	
F22		E017-0165	
F23		F985-0666	
6O		F142-0449	

Tablo 2 (Devam). CyPD için farmakofor geliştirme çalışmalarında kullanılan moleküller

ER-00044		G827-0216	
C241-2098		Sanglif ehrin	
G948-3972		Alispor ivir	
		Siklo sporin A	

2.2. Yöntem

2.2.1. Ligand Temelli İlaç Tasarımı

2.2.1.1. Farmakofor Modelleme

Elde edilen inhibitör ligandlar PharmaGist (Dror ve diğ., 2009) web aracına yüklenerek moleküllerin ortak özelliklerinden oluşan hipotezler elde edilmiştir.

2.2.1.2. ZINCPharmer Veri tabanı ile Farmakofora Uygun Bileşiklerin Belirlenmesi

Hipotezler ZINCPharmer (Koes ve Camacho, 2012) web aracı kullanılarak hipotezler ile yüksek çakışma sağlayan moleküller belirlenmiştir. İkinci basamakta moleküller düşük Kök Ortalama Kare Hatası (RMSD) değeri, düşük moleküler ağırlık ve yüksek döndürülebilir bağ sayısı (Rbnds) özelliklerine göre taranarak hedef ligandlar seçilmiştir. Seçilen moleküller ADME-Toksikoloji tahminlemesine alınmıştır.

2.2.1.3. ADME-Toksikoloji Tahminleri

ADME (Absorbsiyon, Dağılım, Metabolizma, Atılım) özellikleri klinik açıdan çok önemlidir. İlaç özelliği gösterebilmesi için molekülün Lipinski kurallarını sağlaması gerekir. Lipinski kurallarına göre; molekülün ağırlığı 500 Da'dan küçük, hidrojen bağı donörü sayısı 5'ten küçük, hidrojen bağı akseptörü sayısı 10'dan küçük, MLogP değeri 4.15'ten küçük değerlerde olmalıdır. Çalışma kapsamında SwissADME (Diana ve diğ., 2017) veri tabanından yararlanılarak ADME-Toksikoloji analizi yapılmıştır. Moleküllerin logP değerleri, moleküler ağırlık, H-bağı akseptör ve donör sayıları, biyoyararlanım skoru, moleküler polar yüzey alanı, plazma proteinlerine tutunma, CYP2D6 inhibisyonu, insan intestinal sisteminde emilim ve kan beyin bariyerinden geçiş özellikleri araştırılmıştır.

2.2.2. Hedef Temelli İlaç Tasarımı

2.2.2.1. Moleküler Doking

Moleküler doking (kenetleme), reseptör ve ligand arasındaki etkileşimi hesaplamalı şekilde analiz eden bir yöntemdir. Moleküllerin bağlanma afinitesinin ve bağlanma konformasyonunun tespit edilmesi amaçlanmaktadır. Moleküler kenetleme

çalışmaları, ADME-Toksikoloji tahminlemesi sonucunda en başarılı bulunan ligandlar ile, Autodock Vina (Trott ve Olson, 2010) programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Reseptör olarak 3V2Y (sfingozin-1-fosfat 1) ve 2Z6W (siklofilin D) RCSB PDB kodlu yapılar kullanılmıştır.

Discovery Studio Visualizer (Dassault Systèmes, 2019) programı vasıtasıyla reseptörler hazırlanmıştır. 3 boyutlu 3V2Y ve 2Z6W yapılarının içerisindeki heteroatomlar (su molekülleri, ligandlar vb.) çıkarılmıştır, protein molekülleri kaydedilmiştir. Her iki yapı içerisindeki antagonist ligand moleküller ve ADME-Toksikoloji tahminlemesi sonucunda en başarılı bulunan ligandlar, Discovery Studio Visualizer 2020 programı vasıtasıyla çizilip “clean geometry” seçeneğiyle düzeltilmiştir, moleküller “pdb” formatında kaydedilmiştir. 3V2Y yapısı içerisindeki S1P1’in agonisti ML5 ($\{(3R)-3\text{-amino-4-}[(3\text{-hexylphenyl})\text{ amino}]\text{-4-oxobutyl}\}$ phosphonic acid); 2Z6W yapısı içerisindeki CyPD’nin antagonisti CsA (siklosporin A) dır.

Reseptör proteinler, orijinal ligand moleküller ve tüm ligand moleküller Autodock Tools (Morris ve diğ., 2009) paketi kullanılarak doking için uygun hale getirilmiştir. Proteinlere polar hidrojenler ve Gasteiger yükleri eklenip “pdbqt” formatında kaydedilmiştir. ML5, CsA ve diğer ligandlar da “pdbqt” formatında düzenlenmiştir.

Reseptörler ile ligandların bağlanma bölgeleri için Autodock Tools ile Grid kutusu oluşturulmuştur. Sfingozin-1-fosfat 1 (3V2Y) için Grid kutusu oluşturulurken, antagonisti ML5 molekülü referans olarak kullanılmıştır. S1P1 için Grid kutusunun x, y, z değerleri sırasıyla 38, 32, 36 olarak; Grid kutusunun x, y, z merkezleri sırasıyla 7.466, 18.421, -9.774 olarak belirlenmiştir. Siklofilin D (2Z6W) için referans olarak CsA kullanılmıştır. Grid kutusunun x, y, z değerleri sırasıyla 30, 46, 56 olarak; Grid kutusunun x, y, z merkezleri sırasıyla -13.812, -5.25, -30.799 olarak belirlenmiştir. Ardından, reseptörler ile ligandların moleküler doking işlemi gerçekleştirilmiştir. Moleküler doking ile elde edilen sonuçlar AutoDock Tools’da ve Discovery Studio Visualizer programında incelenmiştir.

2.3. Bulgular

2.3.1. Farmakofor Modelleme Sonuçları

Farmakofor analizi sonucunda, yüksek skor sayısı ve fazla özellik eşleşmesi (aromatiklik, hidrofobiklik, hidrojen bağı akseptörü, hidrojen bağı donörü, negatif iyonize olma) özelliklerinden yola çıkılarak hipotezler belirlenmiştir.

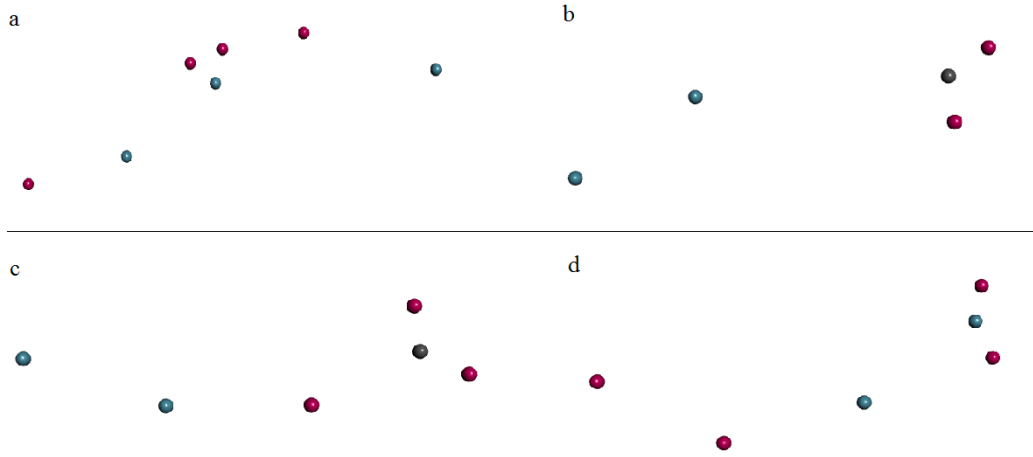
2.3.1.1. S1P1 Modülatörleriyle Farmakofor Modelleme Sonuçları

Hipotezler arasından 6 tanesi seçilmiştir. Seçilen hipotezlerin özellikleri Tablo 3'te verilmiştir. Skorları en yüksek olan hipotezler içerisinde 1. hipotez 6 molekül ile çakışmıştır. 2. hipotez 8 molekül ile, 3. hipotez ise 10 molekül ile çakışmıştır.

Tablo 3. Farmakofor modelleme sonucu elde edilen hipotezler ve özellikleri (S1P1)

Hipotez	Skor	Molekül Sayısı	Özellikler	Aromatik	Hidrofobik	H-donörü	H-akseptörü	Negatif iyonize
1	45.000	6	7	3	0	0	4	0
2	36.056	10	5	2	0	0	2	1
3	38.141	8	6	2	0	0	3	1
4	34.857	13	4	2	0	0	2	0
5	33.675	15	4	2	0	0	2	0
6	36.000	7	6	2	0	0	4	0

Hipotezlerin sahip olduğu özellikler Şekil 4'te gösterilmiştir. Hidrojen bağı alıcısı özellik pembe rengi ile, negatif iyonize olma gri rengi ile, halkalı aromatik yapıya sahip olma özelliği mavi rengi ile şekilde belirtilmektedir.

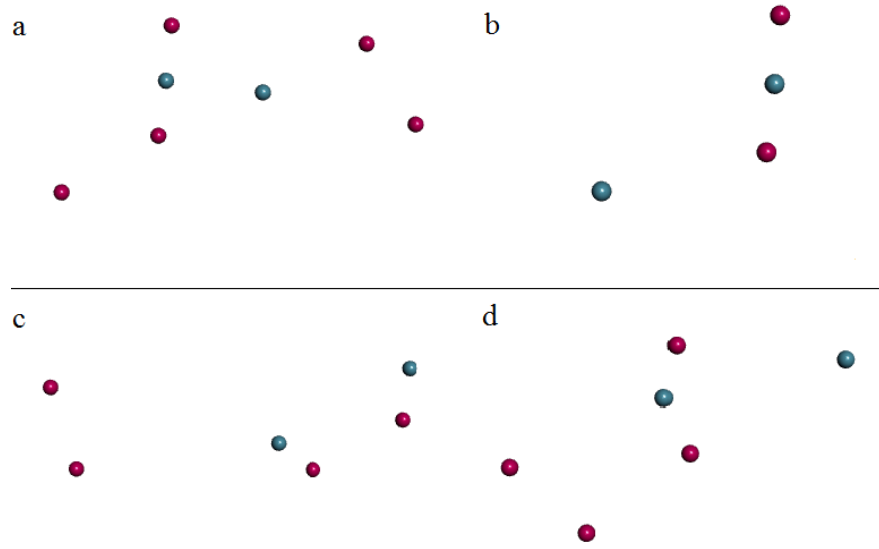
Şekil 4. Hipotez 1 (a), Hipotez 2 (b), Hipotez 3 (c) ve Hipotez 6 (d)’ya ait özellikler

2.3.1.2. CyPD İnhibitörleriyle Farmakofofor Modelleme Sonuçları

4 farklı hipotez seçilmiştir. Seçilen hipotezlerin özellikleri Tablo 4’te ve Şekil 5’te verilmiştir. Skoru en yüksek olan hipotezler içerisinde 2. hipotez 14 molekül ile çakışmıştır. 3. ve 4. hipotezler dörder molekül ile, 1. hipotez 3 molekül ile çakışmıştır.

Tablo 4. Farmakofofor modelleme sonucu elde edilen hipotezler ve özellikleri (CyPD)

Hipotez	Skor	Molekül Sayısı	Özellikler	Aromatik	Hidrofofobik	H-donör	H-akseptör
1	33.068	3	7	2	0	1	4
2	31.177	14	4	2	0	0	2
3	31.749	4	6	2	0	1	3
4	31.749	4	6	2	0	1	3

Şekil 5. Hipotez 1 (a), Hipotez 2 (b), Hipotez 3 (c) ve Hipotez 4 (d)'e ait özellikler

2.3.2. ZINCPharmer Veri tabanından Elde Edilen Bileşiklerin Taranması

2.3.2.1. S1P1 için Bileşiklerin Taranması

Farmakofor modelleme sonucu elde edilen en yüksek skor ve özellik sayısına sahip 6 farmakofor ZINCPharmer veri tabanında yürütülecek çalışma için seçilmiştir. ZINCPharmer veri tabanında Hipotez 4 ve Hipotez 5 ile çakışan hiçbir liganda rastlanmamıştır. Diğer 4 hipotez ile örtüşen moleküller arasından RMSD, moleküler ağırlık ve Rbnds değerleri gözetilerek 20'şer molekül seçilip kaydedilmiştir. Moleküllerin özellikleri Tablo 5'te verilmiştir. İlgili moleküller arasında ADME-Toksikoloji özelliklerine göre eleme gerçekleştirilmiştir.

Tablo 5. ZINCPharmer veri tabanından elde edilen moleküllerin özellikleri (S1P1)

Farmakofor	RMSD	Moleküler Ağırlık	RBnds	Zinc No	RMSD	Moleküler Ağırlık	RBnds	Zinc No
Hipotez 1	0,217	417	9	36693346	0,268	416	9	36693376
	0,217	431	10	36694044	0,415	367	11	22835402
	0,217	403	8	36693219	0,415	369	11	22835395
	0,268	387	7	36693370	0,251	403	8	36693225
	0,270	373	6	05240658	0,218	432	10	36693222
	0,271	401	8	36694045	0,251	417	9	36693842
	0,214	444	11	38746706	0,251	436	8	09813947
	0,251	415	9	38746745	0,270	387	7	36693940
	0,255	432	10	36693228	0,415	395	13	12898424
	0,268	401	8	36694046	0,270	401	8	09814150
Hipotez 2	0,320	320	8	00060919	0,271	396	12	12639489
	0,294	331	8	00146845	0,234	340	6	13467135
	0,235	334	7	00152541	0,267	354	8	16481292
	0,299	303	6	00390492	0,292	283	8	34595015
	0,233	281	7	02378750	0,289	283	8	34595016
	0,247	391	11	02581761	0,308	267	7	35323954
	0,225	348	8	02661424	0,287	283	8	35324248
	0,291	367	9	04025769	0,285	294	6	37464811
	0,251	391	8	04728963	0,381	320	9	49453302
	0,352	324	9	08378891	0,317	284	7	67740009
Hipotez 3	0,388	331	8	00146845	0,429	332	7	00205156
	0,387	350	7	12581920	0,429	346	8	00078986
	0,390	350	7	12632234	0,429	422	9	02255531
	0,391	356	7	16482016	0,430	373	10	17076623
	0,399	309	5	04663261	0,443	324	6	03115825
	0,417	390	8	20029604	0,459	393	8	05297708
	0,424	374	10	06189797	0,468	340	9	00313207
	0,427	360	9	04103652	0,468	312	7	04593173
	0,429	341	7	17071532	0,468	298	6	00482174
	0,429	355	8	12794884	0,469	340	9	04525765
Hipotez 6	0,173	275	6	45961059	0,239	341	8	71285848
	0,282	280	6	19847253	0,238	314	6	61721800
	0,204	291	7	45961095	0,239	330	7	71286870
	0,254	309	6	53502192	0,240	344	7	69529194
	0,153	375	6	21715994	0,243	314	6	71285827
	0,168	375	6	55308676	0,259	332	9	58245261
	0,199	346	11	58429218	0,260	343	7	72098338
	0,202	364	6	46793950	0,292	346	9	69537291
	0,211	406	7	19715383	0,301	260	6	19847241
	0,237	323	6	33082316	0,403	327	8	40508516

2.3.2.2. CyPD için Bileşiklerin Taranması

Farmakofor modelleme sonucu elde edilen en uygun özelliklere sahip 4 farmakofor ZINCPharmer veri tabanında yürütülecek çalışma için seçilmiştir. Hipotezler ZINCPharmer veri tabanına yüklenerek hipotezler ile eşleşen çok sayıda molekül arasından 20'ser molekül seçilerek kaydedilmiştir. Moleküllerin özellikleri Tablo 6'da verilmiştir. ADME-Toksikoloji özelliklerine göre ilgili moleküller arasından seçim yapılmıştır.

Tablo 6. ZINCPharmer veri tabanından elde edilen moleküllerin özellikleri (CyPD)

Farmakofor	RMSD	Moleküler Ağırlık	RBnds	ZINC No	RMSD	Moleküler Ağırlık	RBnds	ZINC No
Hipotez 1	0.309	411	6	05260168	0.132	369	8	06818708
	0.137	381	8	06733121	0.124	383	9	06818722
	0.146	341	6	06733126	0.139	409	7	09027329
	0.137	397	10	06733127	0.147	327	5	09066439
	0.138	355	7	06733131	0.136	431	8	09599121
	0.136	369	8	06733132	0.136	446	9	09599123
	0.148	381	5	09166421	0.147	343	6	13552014
	0.128	417	7	06733134	0.145	448	7	17046011
	0.137	424	7	06733137	0.146	357	6	20151896
Hipotez 2	0.138	341	6	06818697	0.131	356	5	01228678
	0.024	383	7	05333824	0.071	354	10	16000765
	0.073	389	8	07979410	0.361	308	8	01496377
	0.038	361	10	32675907	0.162	344	8	02488877
	0.460	359	15	72474618	0.118	391	7	04979909
	0.059	303	9	60353659	0.402	354	9	13207213
	0.059	311	9	58180599	0.385	377	7	31766509
	0.037	385	11	48401200	0.400	323	9	37868558
	0.055	350	9	34865485	0.038	335	8	15778627
Hipotez 3	0.030	415	8	32682599	0.075	375	7	15317824
	0.049	337	10	30007860	0.038	317	7	08339390
	0.500	323	6	02157976	0.447	314	6	72229631
	0.279	480	9	02701874	0.336	388	7	08670100
	0.428	351	7	04906283	0.336	414	10	27756652
	0.428	409	11	04906311	0.332	297	6	32541243
	0.336	413	10	08584529	0.428	405	6	04906324
	0.382	346	5	69776578	0.279	442	11	34932032
	0.450	325	5	78619622	0.382	404	8	71281426
Hipotez 4	0.279	474	9	15229604	0.382	374	6	71283848
	0.455	364	5	00801224	0.445	314	6	72229628
	0.336	370	7	27756603	0.382	374	6	71287695
	0.378	235	7	01686721	0.239	346	12	31820955
	0.248	319	10	04721581	0.415	371	13	32931677
	0.419	244	5	09603787	0.284	316	10	40162051
	0.278	244	5	32674515	0.417	272	7	36719024
	0.234	247	7	12406819	0.280	258	6	44514282
	0.418	359	13	09950012	0.221	402	8	45946126
Hipotez 5	0.383	274	7	20729515	0.278	258	6	17322385
	0.239	318	10	20736887	0.241	319	10	20737156
	0.239	272	6	20745632	0.280	357	10	65010034
	0.279	300	9	23228074	0.285	394	11	71812077

2.3.3. ADME-Toksikoloji Analizi Bulguları

2.3.3.1. S1P1 için Ligand Bileşiklerinin ADME-Toksikoloji Sonuçları

Hipotez 1, 2, 3 ve 6 ile çakışan 80 molekülün ADME/toksikoloji sonuçları Tablo 7’de ve Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 7. 80 bileşiğe ait ADME tahminlemesi (S1P1)

Bileşik	ZINC No	Lipinski Kuralları	TPSA (Å²)	Consensus Log P _{o/w}	Biyoyararlanım Skoru	Log K _p (cm/s)	GI Absorbsiyonu
1	36693346	Uygun	125.57	1.50	0.55	-6.48	Yüksek
2	36694044	Uygun	114.80	2.37	0.55	-7.86	Düşük
3	36693219	Uygun	114.80	2.50	0.55	-6.86	Düşük
4	36693370	Uygun	116.15	2.18	0.55	-7.01	Düşük
5	05240658	Uygun	125.38	0.75	0.55	-8.28	Yüksek
6	36694045	Uygun	116.15	1.65	0.55	-7.27	Yüksek
7	38746706	Uygun	127.27	1.38	0.55	-8.13	Düşük
8	38746745	Uygun	124.03	1.63	0.55	-7.87	Yüksek
9	36693228	Uygun	127.27	1.38	0.55	-8.13	Düşük
10	36694046	Uygun	124.03	1.63	0.55	-7.87	Yüksek
11	36693376	Uygun	124.03	1.95	0.55	-7.71	Düşük
12	22835402	Uygun	114.80	2.21	0.55	-7.02	Yüksek
13	22835395	Uygun	118.04	1.96	0.55	-7.28	Düşük
14	36693225	Uygun	124.03	1.87	0.55	-7.71	Düşük
15	36693222	Uygun	114.80	2.21	0.55	-7.07	Yüksek
16	36693842	Uygun	124.03	2.28	0.55	-7.54	Düşük
17	09813947	Uygun	114.80	2.45	0.55	-6.86	Düşük
18	36693940	Uygun	114.80	2.45	0.55	-6.86	Düşük
19	12898424	Uygun	114.14	2.58	0.55	-6.86	Düşük
20	09814150	Uygun	114.80	2.72	0.55	-6.78	Düşük
21	00060919	Uygun	139.06	0.60	0.56	-8.92	Yüksek
22	00146845	Uygun	107.53	2.95	0.56	-6.33	Yüksek
23	00152541	Uygun	118.63	0.90	0.56	-8.52	Yüksek
24	00390492	Uygun	54.37	3.82	0.85	-5.60	Yüksek
25	02378750	Uygun	54.37	3.61	0.85	-5.39	Yüksek
26	02581761	Uygun	146.16	1.15	0.56	-7.44	Düşük
27	02661424	Uygun	118.63	1.26	0.56	-8.32	Yüksek
28	04025769	Uygun	99.77	2.20	0.55	-7.65	Yüksek
29	04728963	Uygun	134.61	2.25	0.56	-6.92	Yüksek
30	08378891	Uygun	80.26	3.17	0.86	-5.59	Yüksek
31	12639489	Uygun	93.83	3.78	0.56	-5.66	Yüksek
32	13467135	Uygun	87.05	1.94	0.56	-6.92	Yüksek
33	16481292	Uygun	91.60	2.91	0.56	-6.03	Yüksek
34	34595015	Uygun	57.53	3.31	0.85	-5.71	Yüksek
35	34595016	Uygun	57.53	3.31	0.85	-5.71	Yüksek
36	35323954	Uygun	37.30	4.23	0.85	-4.46	Yüksek
37	35324248	Uygun	63.32	2.79	0.55	-6.51	Yüksek
38	37464811	Uygun	109.67	0.39	0.56	-7.82	Yüksek
39	49453302	Uygun	99.61	2.51	0.56	-6.61	Yüksek
40	67740009	Uygun	76.49	2.23	0.56	-6.69	Yüksek
41	02157976	Uygun	124.79	1.72	0.56	-6.98	Yüksek
42	02701874	Uygun	110.52	1.06	0.56	-7.64	Yüksek
43	04906283	Uygun	124.79	1.39	0.56	-7.14	Yüksek
44	04906311	Uygun	75.63	3.07	0.56	-6.34	Yüksek
45	08584529	Uygun	75.63	2.17	0.56	-6.72	Yüksek
46	69776578	Uygun	124.79	3.20	0.56	-5.76	Düşük
47	78619622	Uygun	136.27	3.43	0.56	-5.36	Düşük
48	15229604	Uygun	169.74	-0.19	0.55	-8.65	Düşük
49	00801224	Uygun	124.79	1.93	0.56	-7.15	Düşük
50	27756603	Uygun	75.63	3.06	0.56	-6.17	Yüksek
51	72229631	Uygun	75.63	2.46	0.56	-6.38	Yüksek
52	08670100	-	-	-	-	-	-

Tablo 7 (Devam). 80 bileşiğe ait ADME tahminlemesi (S1P1)

53	27756652	Uygun	124.79	2.03	0.56	-7.15	Düşük
54	32541243	Uygun	91.12	2.57	0.55	-7.38	Yüksek
55	04906324	Uygun	69.64	1.46	0.85	-8.36	Yüksek
56	34932032	Uygun	116.42	2.00	0.55	-7.29	Yüksek
57	71281426	Uygun	136.27	2.47	0.56	-7.37	Düşük
58	71283848	Uygun	141.58	2.04	0.56	-6.79	Düşük
59	72229628	Uygun	132.55	0.21	0.55	-10.03	Yüksek
60	71287695	Uygun	69.64	1.46	0.55	-8.50	Yüksek
61	45961059	Uygun	99.00	0.97	0.55	-7.03	Yüksek
62	19847253	Uygun	62.12	1.65	0.55	-6.67	Yüksek
63	45961095	Uygun	108.23	0.60	0.55	-7.41	Yüksek
64	53502192	Uygun	115.22	0.90	0.55	-7.38	Yüksek
65	21715994	Uygun	106.94	3.12	0.55	-6.28	Yüksek
66	55308676	Uygun	106.94	3.10	0.55	-6.56	Yüksek
67	58429218	Uygun	102.24	1.64	0.55	-7.19	Yüksek
68	46793950	Uygun	101.80	2.28	0.55	-6.75	Yüksek
69	19715383	Uygun	102.24	2.19	0.55	-7.45	Yüksek
70	33082316	Uygun	81.93	2.25	0.55	-6.62	Yüksek
71	71285848	Uygun	107.97	2.37	0.56	-6.65	Yüksek
72	61721800	Uygun	112.83	1.07	0.56	-7.32	Yüksek
73	71286870	Uygun	119.23	0.99	0.56	-7.73	Yüksek
74	69529194	Uygun	102.24	0.95	0.55	-8.18	Yüksek
75	71285827	Uygun	110.00	1.35	0.56	-7.22	Yüksek
76	58245261	Uygun	104.96	1.79	0.55	-7.12	Yüksek
77	72098338	Uygun	90.52	2.25	0.55	-6.80	Yüksek
78	69537291	Uygun	111.03	1.79	0.55	-7.06	Yüksek
79	19847241	Uygun	62.12	1.61	0.55	-6.68	Yüksek
80	40508516	Uygun	71.33	1.07	0.55	-7.92	Yüksek

Bileşiklerin tümü Lipinski kurallarını sağlamaktadır. Hipotez 2’de çıkan ZINC00390492 ve ZINC67740009 molekülleri ve Hipotez 6’da çıkan ZINC19847253 ve ZINC19847241 moleküllerinin uygun ADME/Toksisite özelliklerine sahip olduğu tespit edilmiştir. Merkezi sinir sistemi hastalığı olan MS’e yönelik çalıştığımızdan bu moleküller kan-beyin bariyerini aşabilmelidir, 4 molekül (ZINC00390492, ZINC67740009, ZINC19847253, ZINC19847241) de bu özelliği sağlamaktadır. Consensus Log Po/w değeri lipofilik davranışı temsil eder ve değer 5’ten küçük olması beklenir. Consensus LogPo/w değeri ZINC00390492 için 3.82, ZINC67740009 için 2.23, ZINC19847253 için 1.65 ve ZINC19847241 için 1.61’dir, bu değerler beklenen aralıktadır. Moleküllerin 0.1’den yüksek biyoyararlanım skoruna sahip olması gerekir, bu dört molekül de 0.55’ten yüksek biyoyararlanım skoruna sahiptir. TPSA değerinin 30’dan küçük olması beklenir. Bu değer ZINC00390492 molekülünde 54.37, ZINC67740009 molekülünde 76.49, ZINC19847253 ve ZINC19847241 moleküllerinde 62.12’dir. Moleküller yüksek gastrointestinal absorpsiyon (GI) özelliğine sahiptir. ZINC19847253 ve

ZINC19847241 P-glikoprotein substrat (P-gp) özelliğine sahiptir, bu, proteinlere tutunarak gastrointestinal sistemde absorpsiyonlarının düşmesine yol açabilmektedir; ZINC00390492 ve ZINC67740009 P-gp özelliğine sahip değildir. Sitokrom P (CYP) enzimleri karaciğer fonksiyonları üzerinde etkilidir, inhibe olmamaları gerekir. CYP2D6, çoğunlukla ilaçların metabolizmasından ve eliminasyonundan sorumludur, seçili dört molekül de CYP2D6 enzimini inhibe etmemektedir.

Tablo 8. Bileşiklerin toksikoloji özellikleri (S1P1)

Bileşik	KBB Geçebilme	P-gp Substrat Özellik	CYP1A2 İnhibitörü	CYP2C19 İnhibitörü	CYP2C9 İnhibitörü	CYP2D6 İnhibitörü	CYP3A4 İnhibitörü
1	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Evet	Hayır	Evet
2	Hayır	Evet	Evet	Evet	Evet	Hayır	Evet
3	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Evet	Hayır	Evet
4	Hayır	Evet	Hayır	Hayır	Evet	Hayır	Evet
5	Hayır	Evet	Evet	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır
6	Hayır	Evet	Hayır	Hayır	Evet	Hayır	Hayır
7	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Evet	Hayır	Evet
8	Hayır	Evet	Evet	Evet	Evet	Hayır	Evet
9	Hayır	Evet	Evet	Evet	Evet	Hayır	Evet
10	Hayır	Evet	Evet	Evet	Evet	Hayır	Evet
11	Hayır	Evet	Evet	Evet	Evet	Hayır	Evet
12	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Evet	Hayır	Evet
13	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Evet	Hayır	Evet
14	Hayır	Evet	Evet	Evet	Evet	Hayır	Evet
15	Hayır	Evet	Evet	Evet	Evet	Hayır	Evet
16	Hayır	Evet	Evet	Evet	Evet	Hayır	Evet
17	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Evet	Hayır	Evet
18	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Evet	Hayır	Evet
19	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Evet	Hayır	Evet
20	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Evet	Hayır	Evet
21	Hayır	Evet	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır
22	Hayır	Hayır	Evet	Evet	Evet	Hayır	Evet
23	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır
24	Evet	Hayır	Evet	Evet	Hayır	Hayır	Evet
25	Evet	Hayır	Evet	Evet	Hayır	Evet	Hayır
26	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Hayır	Hayır
27	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır
28	Hayır	Evet	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır
29	Hayır	Hayır	Evet	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır
30	Hayır	Hayır	Evet	Evet	Hayır	Evet	Hayır
31	Hayır	Hayır	Evet	Evet	Evet	Hayır	Evet
32	Hayır	Evet	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır
33	Hayır	Hayır	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet
34	Evet	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Evet	Hayır
35	Evet	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Evet	Hayır
36	Evet	Hayır	Evet	Evet	Hayır	Evet	Hayır
37	Evet	Evet	Hayır	Hayır	Hayır	Evet	Evet
38	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır

Tablo 8 (Devam). Bileşiklerin toksikoloji özellikleri (S1P1)

39	Hayır	Hayır	Hayır	Evet	Hayır	Hayır	Evet
40	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır
41	Hayır	Evet	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Hayır
42	Hayır	Evet	Evet	Evet	Evet	Hayır	Evet
43	Hayır	Evet	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır
44	Evet	Evet	Evet	Evet	Hayır	Evet	Evet
45	Hayır	Evet	Evet	Evet	Evet	Hayır	Hayır
46	Hayır	Evet	Evet	Evet	Evet	Hayır	Evet
47	Hayır	Evet	Hayır	Hayır	Evet	Hayır	Hayır
48	Hayır	Evet	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır
49	Hayır	Evet	Evet	Evet	Evet	Hayır	Hayır
50	Evet	Evet	Evet	Evet	Hayır	Evet	Evet
51	Hayır	Evet	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır
52	-	-	-	-	-	-	-
53	Hayır	Evet	Evet	Evet	Evet	Hayır	Evet
54	Hayır	Evet	Evet	Hayır	Evet	Evet	Hayır
55	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Evet	Evet	Hayır
56	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Evet	Hayır	Hayır
57	Hayır	Evet	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır
58	Hayır	Evet	Evet	Evet	Evet	Hayır	Evet
59	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır
60	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet
61	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır
62	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır
63	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır
64	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır
65	Hayır	Hayır	Evet	Evet	Evet	Hayır	Evet
66	Hayır	Hayır	Evet	Evet	Evet	Hayır	Evet
67	Hayır	Evet	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır
68	Hayır	Hayır	Hayır	Evet	Evet	Hayır	Evet
69	Hayır	Evet	Hayır	Hayır	Evet	Hayır	Evet
70	Hayır	Hayır	Evet	Evet	Evet	Hayır	Hayır
71	Hayır	Evet	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır
72	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır
73	Hayır	Evet	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır
74	Hayır	Evet	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır
75	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır
76	Hayır	Evet	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır
77	Hayır	Hayır	Evet	Evet	Hayır	Hayır	Hayır
78	Hayır	Evet	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Evet
79	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır
80	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır

Tüm özellikler değerlendirildiğinde ZINC00390492, ZINC67740009, ZINC19847253 ve ZINC19847241 molekülleri moleküler doking çalışmaları için seçilmiştir.

2.3.3.2. CyPD için Ligand Bileşiklerinin ADME-Toksikoloji Sonuçları

Hipotez 1, 2, 3 ve 4 ile çıkan 80 molekül için ADME/toksikoloji sonuçları Tablo 9'da ve Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 9. 80 bileşiğe ait ADME tahminlemesi (CyPD)

Bileşik	ZINC No	Lipinski Kuralları	TPSA (Å ²)	Consensus Log (P _{o/w})	Biyoyararlanım Skoru	Log K _p (cm/s)	GI Absorbsiyonu
1	05260168	Uygun	124.33	1.77	0.55	-7.64	Yüksek
2	06733121	Uygun	109.74	2.81	0.55	-6.60	Yüksek
3	06733126	Uygun	109.74	1.94	0.55	-7.33	Yüksek
4	06733127	Uygun	109.74	3.36	0.55	-6.27	Yüksek
5	06733131	Uygun	109.74	2.31	0.55	-6.98	Yüksek
6	06733132	Uygun	109.74	2.65	0.55	-6.74	Yüksek
7	09166421	Uygun	109.74	2.33	0.55	-7.12	Yüksek
8	06733134	Uygun	109.74	3.48	0.55	-6.18	Yüksek
9	06733137	Uygun	109.74	3.71	0.55	-6.03	Yüksek
10	06818697	Uygun	120.60	2.20	0.55	-6.94	Yüksek
11	06818708	Uygun	98.88	2.39	0.55	-6.86	Yüksek
12	06818722	Uygun	98.88	2.76	0.55	-6.68	Yüksek
13	09027329	Uygun	109.74	3.07	0.55	-6.52	Yüksek
14	09066439	Uygun	109.74	1.58	0.55	-7.58	Yüksek
15	09599121	Uygun	109.74	3.58	0.55	-6.31	Yüksek
16	09599123	Uygun	109.74	3.88	0.55	-6.06	Yüksek
17	13552014	Uygun	118.97	0.96	0.55	-8.42	Yüksek
18	17046011	Uygun	135.62	2.96	0.55	-6.61	Düşük
19	20151896	Uygun	135.62	2.96	0.55	-6.61	Düşük
20	01228678	Uygun	136.18	0.31	0.56	-8.93	Yüksek
21	05333824	Uygun	68.85	3.04	0.55	-5.73	Yüksek
22	07979410	Uygun	64.55	2.95	0.55	-6.45	Yüksek
23	32675907	Uygun	55.32	3.51	0.55	-5.86	Yüksek
24	72474618	Uygun	59.31	2.54	0.55	-6.51	Yüksek
25	60353659	Uygun	55.32	2.60	0.55	-6.45	Yüksek
26	58180599	Uygun	55.32	2.69	0.55	-6.30	Yüksek
27	48401200	Uygun	85.53	3.09	0.55	-6.93	Yüksek
28	34865485	Uygun	98.41	1.69	0.55	-7.46	Yüksek
29	32682599	Uygun	95.33	3.56	0.55	-6.15	Yüksek
30	30007860	Uygun	50.28	3.14	0.55	-5.90	Yüksek
31	16000765	Uygun	87.22	3.96	0.55	-5.35	Yüksek
32	01496377	Uygun	64.55	2.63	0.55	-5.81	Yüksek
33	02488877	Uygun	93.51	2.90	0.55	-6.33	Yüksek
34	04979909	Uygun	84.28	3.75	0.55	-6.00	Yüksek
35	13207213	Uygun	64.28	3.70	0.55	-5.83	Yüksek
36	31766509	Uygun	108.86	3.45	0.55	-5.78	Yüksek
37	37868558	Uygun	71.76	2.55	0.55	-5.69	Yüksek
38	15778627	Uygun	75.55	2.17	0.55	-6.76	Yüksek
39	15317824	Uygun	64.55	2.62	0.55	-6.64	Yüksek
40	08339390	Uygun	46.09	3.26	0.55	-5.83	Yüksek
41	02157976	Uygun	137.39	1.72	0.55	-7.10	Yüksek
42	02701874	Uygun	150.27	2.71	0.55	-7.26	Düşük
43	04906283	Uygun	89.48	2.19	0.55	-7.02	Yüksek
44	04906311	Uygun	98.71	2.57	0.55	-7.23	Yüksek
45	08584529	Uygun	133.95	3.16	0.56	-6.52	Düşük
46	69776578	Uygun	88.49	2.52	0.55	-6.78	Yüksek
47	78619622	Uygun	71.01	2.08	0.55	-6.94	Yüksek
48	15229604	Uygun	122.03	2.63	0.55	-7.23	Yüksek
49	00801224	Uygun	96.12	2.98	0.55	-6.39	Yüksek
50	27756603	Uygun	133.95	2.21	0.56	-7.07	Yüksek
51	72229631	Uygun	88.05	3.32	0.55	-5.59	Yüksek
52	08670100	Uygun	130.86	2.46	0.55	-7.22	Yüksek
53	27756652	Uygun	140.09	2.48	0.55	-7.21	Düşük
54	32541243	Uygun	97.56	2.15	0.55	-6.67	Yüksek
55	04906324	Uygun	89.48	3.07	0.55	-6.46	Yüksek

Tablo 9 (Devam). 80 bileşiğe ait ADME tahminlemesi (CyPD)

56	34932032	Uygun	133.95	2.55	0.56	-6.89	Yüksek
57	71281426	Uygun	98.36	2.95	0.55	-6.74	Yüksek
58	71283848	Uygun	89.13	2.97	0.55	-6.53	Yüksek
59	72229628	Uygun	88.05	3.35	0.55	-5.74	Yüksek
60	71287695	Uygun	89.13	2.98	0.55	-6.53	Yüksek
61	01686721	Uygun	91.40	0.12	0.55	-7.89	Yüksek
62	04721581	Uygun	80.49	2.08	0.55	-6.72	Yüksek
63	09603787	Uygun	59.81	2.08	0.55	-5.92	Yüksek
64	32674515	Uygun	59.81	2.14	0.55	-5.77	Yüksek
65	12406819	Uygun	91.24	1.54	0.55	-6.54	Yüksek
66	09950012	Uygun	63.05	3.42	0.55	-5.44	Yüksek
67	20729515	Uygun	71.26	1.95	0.55	-6.31	Yüksek
68	20736887	Uygun	75.70	0.70	0.55	-6.87	Yüksek
69	20745632	Uygun	71.26	1.85	0.55	-6.41	Yüksek
70	23228074	Uygun	59.81	3.29	0.55	-4.92	Yüksek
71	31820955	Uygun	75.70	1.41	0.55	-6.52	Yüksek
72	32931677	Uygun	80.12	3.09	0.55	-5.80	Yüksek
73	40162051	Uygun	64.25	1.46	0.55	-5.99	Yüksek
74	36719024	Uygun	59.81	2.74	0.55	-5.53	Yüksek
75	44514282	Uygun	59.81	2.38	0.55	-5.73	Yüksek
76	45946126	Uygun	124.91	2.12	0.55	-6.90	Yüksek
77	17322385	Uygun	59.81	2.53	0.55	-5.53	Yüksek
78	20737156	Uygun	97.48	2.04	0.55	-6.74	Yüksek
79	65010034	Uygun	84.40	3.04	0.55	-6.10	Yüksek
80	71812077	Uygun	72.28	3.11	0.55	-6.02	Yüksek

Hipotez 2 ile çakışan ZINC72474618, ZINC60353659 ve ZINC01496377 molekülleri ile Hipotez 4 ile çakışan ZINC09603787, ZINC32674515, ZINC09950012, ZINC23228074, ZINC36719024, ZINC44514282 ve ZINC17322385 moleküllerinin uygun ADME/toksisite şartlarını sağladığı belirlenmiştir. Moleküllerin tümü Lipinski kurallarını sağlamaktadır. Bu 10 ligand molekülün hepsi kan beyin bariyerini geçebilmektedir. Consensus LogP_{o/w} değerleri ZINC2474618 için 2.54, ZINC60353659 için 2.60, ZINC01496377 için 2.63, ZINC09603787 için 2.08, ZINC32674515 için 2.14, ZINC09950012 için 3.42, ZINC23228074 için 3.29, ZINC36719024 için 2.74, ZINC44514282 için 2.38, ZINC17322385 için 2.53'tür. Bu on molekülün tümünün biyoyararlanım skoru 0.55 değerindedir. Bu moleküllerin TPSA değerleri; ZINC72474618 için 59.31, ZINC60353659 için 55.32, ZINC01496377 için 64.55, ZINC09603787 ve ZINC32674515 için 59.81, ZINC09950012 için 63.05, ZINC23228074, ZINC36719024, ZINC44514282 ve ZINC17322385 molekülleri için 59.81'dir. Tüm moleküllerin gastrointestinal absorpsiyonları (GI) yüksektir. 10 molekülün hiçbiri P-glikoprotein substrat (P-gp) özelliğine sahip değildir. ZINC72474618 ve ZINC09603787 molekülleri birer tane CYP enzimini, ZINC60353659,

ZINC32674515, ZINC09950012, ZINC44514282 molekülleri ikişer tane CYP enzimini, ZINC01496377, ZINC23228074, ZINC36719024, ZINC17322385 molekülleri üçer tane CYP enzimini inhibe etmektedir. Moleküllerin hiçbiri CYP2D6 enzimini inhibe etmemektedir. Bu özellikler dikkate alınarak ZINC72474618, ZINC60353659, ZINC01496377, ZINC09603787, ZINC32674515, ZINC09950012, ZINC23228074, ZINC36719024, ZINC44514282 ve ZINC17322385 molekülleri moleküler doking çalışmaları için seçilmiştir.

Tablo 10. Bileşiklerin toksikoloji özellikleri (CyPD)

Bileşik	KBB Geçebilme	P-gp Substrat Özellik	CYP1A2 İnhibitörü	CYP2C19 inhibitörü	CYP2C9 inhibitörü	CYP2D6 inhibitörü	CYP3A4 inhibitörü
1	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Evet	Hayır	Hayır
2	Hayır	Hayır	Evet	Evet	Evet	Hayır	Evet
3	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır
4	Hayır	Hayır	Hayır	Evet	Evet	Hayır	Evet
5	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Evet
6	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Evet	Hayır	Evet
7	Hayır	Hayır	Evet	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır
8	Hayır	Hayır	Hayır	Evet	Evet	Hayır	Evet
9	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Evet	Evet	Evet
10	Hayır	Hayır	Evet	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır
11	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Evet	Hayır	Evet
12	Hayır	Hayır	Hayır	Evet	Evet	Hayır	Evet
13	Hayır	Evet	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet
14	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır
15	Hayır	Hayır	Hayır	Evet	Evet	Hayır	Evet
16	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Evet	Evet	Evet
17	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır
18	Hayır	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet
19	Hayır	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet
20	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır
21	Evet	Evet	Hayır	Evet	Evet	Hayır	Hayır
22	Evet	Evet	Hayır	Evet	Evet	Evet	Evet
23	Evet	Hayır	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet
24	Evet	Hayır	Hayır	Evet	Hayır	Hayır	Hayır
25	Evet	Hayır	Evet	Evet	Hayır	Hayır	Hayır
26	Evet	Hayır	Hayır	Evet	Evet	Evet	Evet
27	Hayır	Hayır	Hayır	Evet	Evet	Hayır	Evet
28	Hayır	Evet	Hayır	Hayır	Evet	Evet	Evet
29	Hayır	Hayır	Evet	Evet	Evet	Hayır	Evet
30	Evet	Hayır	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet
31	Hayır	Hayır	Evet	Evet	Evet	Hayır	Evet
32	Evet	Hayır	Evet	Evet	Evet	Hayır	Hayır
33	Hayır	Hayır	Evet	Evet	Evet	Hayır	Evet
34	Hayır	Hayır	Hayır	Evet	Evet	Evet	Evet
35	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet	Hayır
36	Hayır	Hayır	Hayır	Evet	Evet	Evet	Evet
37	Evet	Hayır	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet
38	Evet	Hayır	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet
39	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet
40	Evet	Hayır	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet

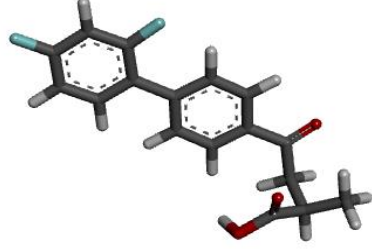
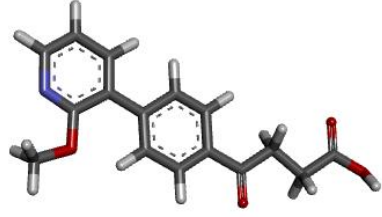
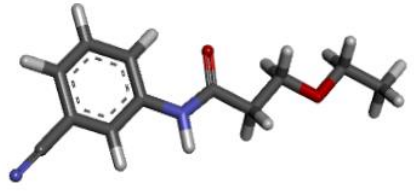
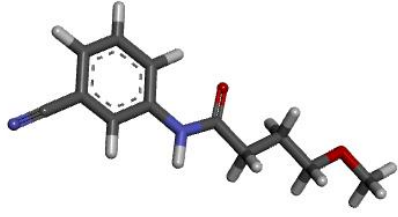
Tablo 10 (Devam). Bileşiklerin toksikoloji özellikleri (CyPD)

41	Hayır	Evet	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır
42	Hayır	Evet	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Evet
43	Hayır	Evet	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Hayır
44	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Evet	Hayır	Evet
45	Hayır	Hayır	Hayır	Evet	Evet	Hayır	Evet
46	Hayır	Evet	Evet	Hayır	Evet	Evet	Evet
47	Evet	Evet	Hayır	Hayır	Hayır	Evet	Evet
48	Hayır	Evet	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Evet
49	Hayır	Hayır	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet
50	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Evet	Hayır	Evet
51	Hayır	Hayır	Evet	Evet	Evet	Hayır	Hayır
52	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Evet
53	Hayır	Evet	Hayır	Hayır	Evet	Hayır	Evet
54	Hayır	Hayır	Evet	Hayır	Hayır	Hayır	Evet
55	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Evet	Hayır	Evet
56	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Evet	Hayır	Evet
57	Hayır	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet
58	Hayır	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet
59	Hayır	Hayır	Evet	Evet	Evet	Hayır	Evet
60	Hayır	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet
61	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır
61	Hayır	Hayır	Evet	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır
63	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır
64	Evet	Hayır	Evet	Evet	Hayır	Hayır	Hayır
65	Hayır	Hayır	Evet	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır
66	Evet	Hayır	Hayır	Evet	Hayır	Hayır	Evet
67	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır
68	Hayır	Evet	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır
69	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır
70	Evet	Hayır	Evet	Evet	Evet	Hayır	Hayır
71	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır
72	Hayır	Hayır	Hayır	Evet	Evet	Hayır	Evet
73	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır
74	Evet	Hayır	Evet	Evet	Evet	Hayır	Hayır
75	Evet	Hayır	Evet	Evet	Hayır	Hayır	Hayır
76	Hayır	Hayır	Evet	Hayır	Hayır	Hayır	Evet
77	Evet	Hayır	Evet	Evet	Evet	Hayır	Hayır
78	Hayır	Evet	Evet	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır
79	Hayır	Hayır	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet
80	Evet	Hayır	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet

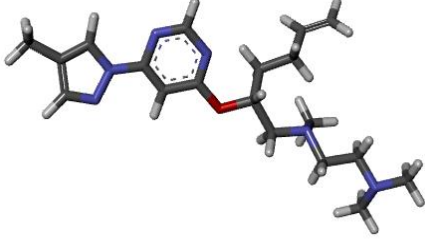
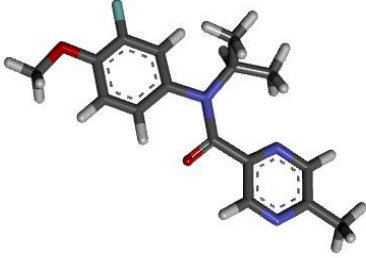
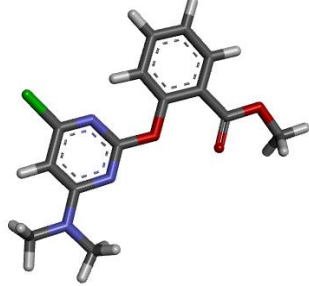
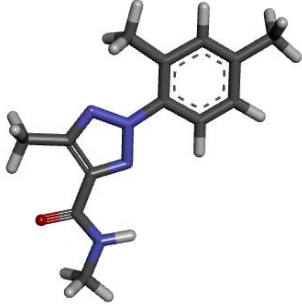
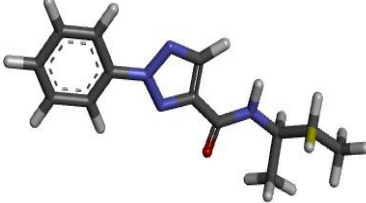
2.3.4. Moleküler Doking Çalışması Bulguları

ADME/ Toksikoloji sonucuna göre seçilen tüm moleküller (Tablo 11 ve Tablo 12) ile 3V2Y ve 2Z6W reseptörlerinin bağlanma afinitesi değerleri Tablo 13'te gösterilmiştir. Tüm ligandların RMSD değerleri ve bağlanma afiniteleri incelenerek Tablo 13'te verilen modlar için bağlanma profillerinin incelenmesine karar verilmiştir.

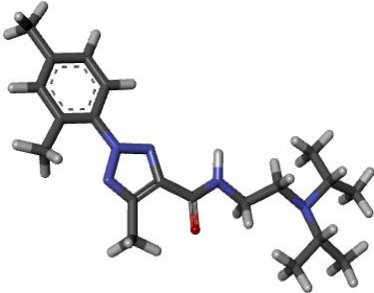
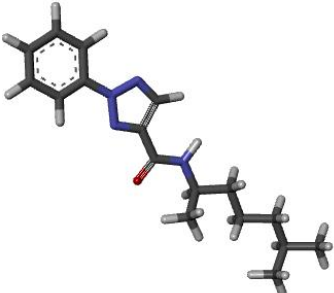
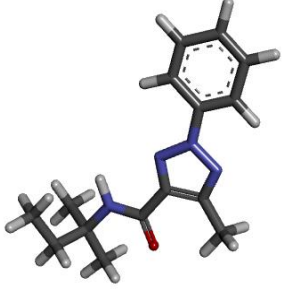
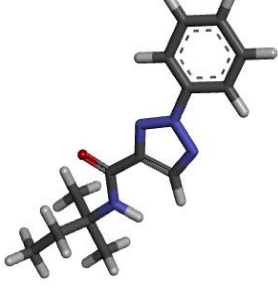
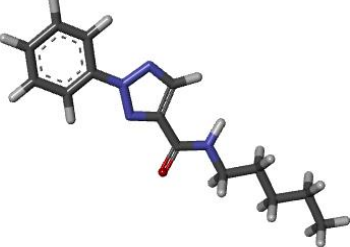
Tablo 11. S1P1 için seçilen modölatör moleküller

Bileşik	IUPAC Adı	3 Boyutlu Yapı
ZINC00390492	3-[(2S)-1-[1-[4-(difluoromethoxy)phenyl]-2,5-dimethylpyrrol-3-yl]-1-oxopropan-2-yl]sulfanylpropanoic acid	
ZINC67740009	4-[4-(2-methoxypyridin-3-yl)phenyl]-4-oxobutanoic acid	
ZINC19847253	<i>N</i> -(3-cyanophenyl)-3-ethoxypropanamide	
ZINC19847241	<i>N</i> -(3-cyanophenyl)-4-methoxybutanamide	

Tablo 12. CyPD için seçilen inhibitör moleküller

Bileşik	IUPAC Adı	3 Boyutlu (3D) Yapı
ZINC72474618	<i>N,N,N'</i> -trimethyl- <i>N'</i> -[2-[6-(4-methylpyrazol-1-yl)pyrimidin-4-yl]oxyhex-5-enyl]ethane-1,2-diamine	
ZINC60353659	<i>N</i> -(3-fluoro-4-methoxyphenyl)-5-methyl- <i>N</i> -propan-2-ylpyrazine-2-carboxamide	
ZINC01496377	Methyl 2-[4-chloro-6-(dimethylamino)pyrimidin-2-yl]oxybenzoate	
ZINC09603787	2-(2,4-dimethylphenyl)- <i>N</i> ,5-dimethyltriazole-4-carboxamide	
ZINC32674515	<i>N</i> -butan-2-yl-2-phenyltriazole-4-carboxamide	

Tablo 12 (Devam). CyPD için seçilen inhibitör moleküller

ZINC09950012	2-(2,4-dimethylphenyl)- <i>N</i> -[2-[di(propan-2-yl)amino]ethyl]-5-methyltriazole-4-carboxamide	
ZINC23228074	<i>N</i> -(6-methylheptan-2-yl)-2-phenyltriazole-4-carboxamide	
ZINC36719024	5-methyl- <i>N</i> -(2-methylbutan-2-yl)-2-phenyltriazole-4-carboxamide	
ZINC44514282	<i>N</i> -(2-methylbutan-2-yl)-2-phenyltriazole-4-carboxamide	
ZINC17322385	<i>N</i> -pentyl-2-phenyltriazole-4-carboxamide	

Tablo 13. Reseptörler ve seçili ligandların bağlanma afiniteleri

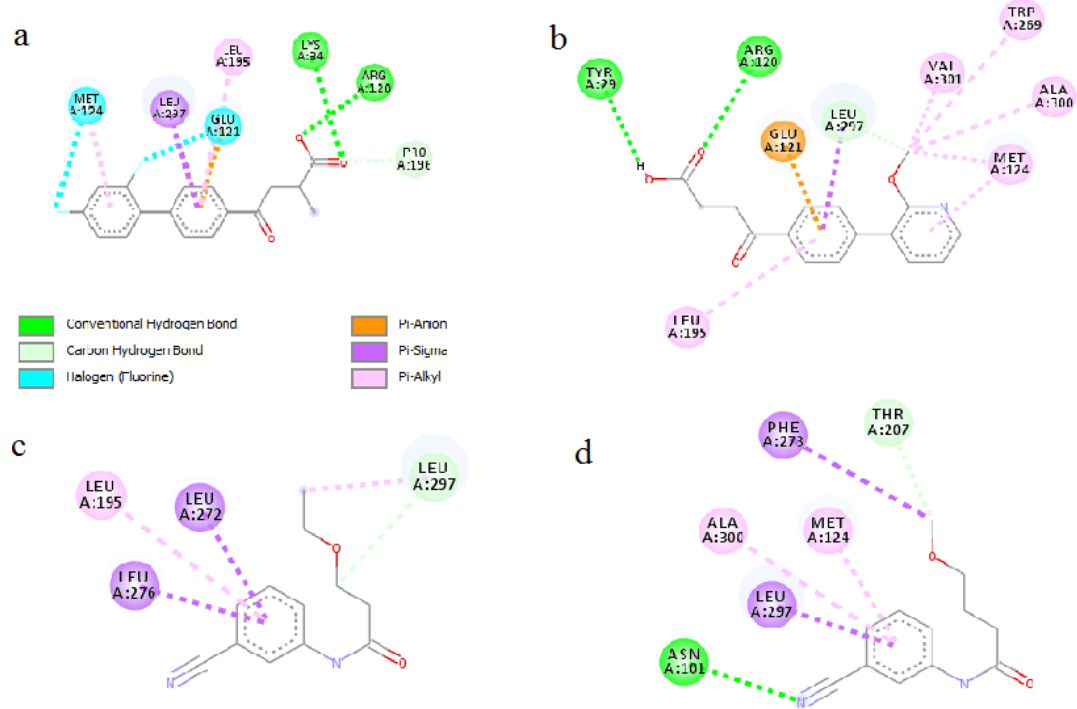
Bileşik	S1P1 ile doking				CyPD ile doking			
	Bağlanma Modu	Bağlanma Afinitesi (kcal/mol)	En iyi moddan uzaklık (Å)		Bağlanma Modu	Bağlanma Afinitesi	En iyi moddan uzaklık	
			RMSD l.b.	RMSD l.b.			RMSD l.b.	RMSD l.b.
ZINC72474618	1	-6.9	0.000	0.000	1	-6.9	0.000	0.000
	2	-6.8	3.535	7.466	2	-6.7	1.603	2.669
	4	-6.5	1.745	2.175	3	-6.6	1.457	1.893
ZINC60353659	1	-7.3	0.000	0.000	1	-7.6	0.000	0.000
	2	-7.1	3.932	5.944	3	-7.0	2.850	3.828
	4	-6.8	5.126	6.762	4	-7.0	3.637	5.222
ZINC01496377	1	-7.5	0.000	0.000	1	-7.2	0.000	0.000
	2	-7.2	1.525	2.743	2	-6.8	2.980	4.255
	9	-6.1	1.734	3.111	5	-6.6	1.552	3.293
ZINC09603787	1	-7.2	0.000	0.000	1	-7.6	0.000	0.000
	2	-7.1	3.858	5.753	3	-7.3	0.943	1.872
	3	-7.1	2.207	3.942	8	-6.6	1.823	2.455
ZINC32674515	1	-7.8	0.000	0.000	1	-7.0	0.000	0.000
	2	-7.4	1.453	1.890	3	-7.0	1.848	6.906
	4	-7.3	1.395	6.433	6	-6.6	1.922	6.578
ZINC09950012	1	-7.3	0.000	0.000	1	-7.4	0.000	0.000
	3	-7.2	1.925	2.986	2	-7.3	2.430	7.095
	4	-6.9	3.263	5.158	3	-6.8	1.405	2.005
ZINC23228074	1	-7.8	0.000	0.000	1	-8.0	0.000	0.000
	2	-7.6	1.724	2.344	3	-7.4	1.406	8.828
	4	-7.6	1.471	8.111	6	-6.7	1.147	2.053

Tablo 13 (Devam). Reseptörler ve seçili ligandların bağlanma afiniteleri

	1	-7.8	0.000	0.000	1	-7.0	0.000	0.000
ZINC3671	4	-7.4	1.642	7.049	4	-6.8	1.676	7.127
9024	5	-7.3	1.782	7.307	5	-6.8	0.444	1.503
ZINC4451	1	-7.8	0.000	0.000	1	-7.2	0.000	0.000
4282	6	-6.8	1.826	7.149	2	-7.1	0.405	1.812
	9	-6.7	1.532	1.972	3	-7.0	1.343	1.677
ZINC1732	1	-7.7	0.000	0.000	1	-7.4	0.000	0.000
2385	2	-7.5	0.499	1.275	2	-7.4	1.320	7.812
	6	-6.8	1.560	7.497	6	-6.7	5.198	6.783
Siklosporin					1	-7.1	0.000	0.000
A					2	-6.9	0.827	1.354
					4	-6.8	2.131	3.434
ZINC0039	1	-8.6	0.000	0.000	1	-8.0	0.000	0.000
0492	8	-7.6	1.598	2.219	2	-8.0	1.045	1.504
	12	-7.1	0.942	1.440	4	-7.8	1.690	2.022
ZINC6774	1	-7.6	0.000	0.000	1	-7.7	0.000	0.000
0009	3	-6.9	3.736	8.231	2	-7.4	1.326	2.119
	4	-6.9	1.607	2.225	3	-7.2	1.841	2.390
ZINC1984	1	-6.3	0.000	0.000	1	-7.0	0.000	0.000
7253	3	-6.3	3.388	4.842	2	-6.5	1.565	2.266
	6	-6.2	1.820	2.904	3	-6.5	2.272	3.004
ZINC1984	1	-6.8	0.000	0.000	1	-6.9	0.000	0.000
7241	5	-6.4	2.963	6.766	2	-6.7	2.068	2.402
	6	-6.2	3.046	5.224	3	-6.5	1.916	2.486
ML5	1	-8.4	0.000	0.000				
	2	-8.2	2.203	2.657				
	5	-7.3	2.777	4.994				

2.3.4.1. S1P1 ile Moleküler Doking Sonuçları

S1P1 (3V2Y) ile ZINC00390492 bileşiğinin ilk bağlanma modunun -8.6 kcal/mol olduğu belirlenmiştir. ZINC67740009, ZINC19847253, ZINC19847241 moleküllerinin en yüksek bağlanma skorları sırasıyla -7.6, -6.3, -6.8 kcal/mol olarak hesaplanmıştır. Bağlanma afiniteleri incelendiğinde özellikle ZINC00390492 bileşiğinin sfingozin 1-fosfat reseptörünün literatürdeki (Hanson ve diğer., 2012) orijinal ligandından (ML5) (-8.4 kcal/mol) daha yüksek bir skor verdiği görülmektedir. Tablo 13'te bağlanma skorları verilen ligandların bağlanma özellikleri Şekil 6'da gösterilmiştir.

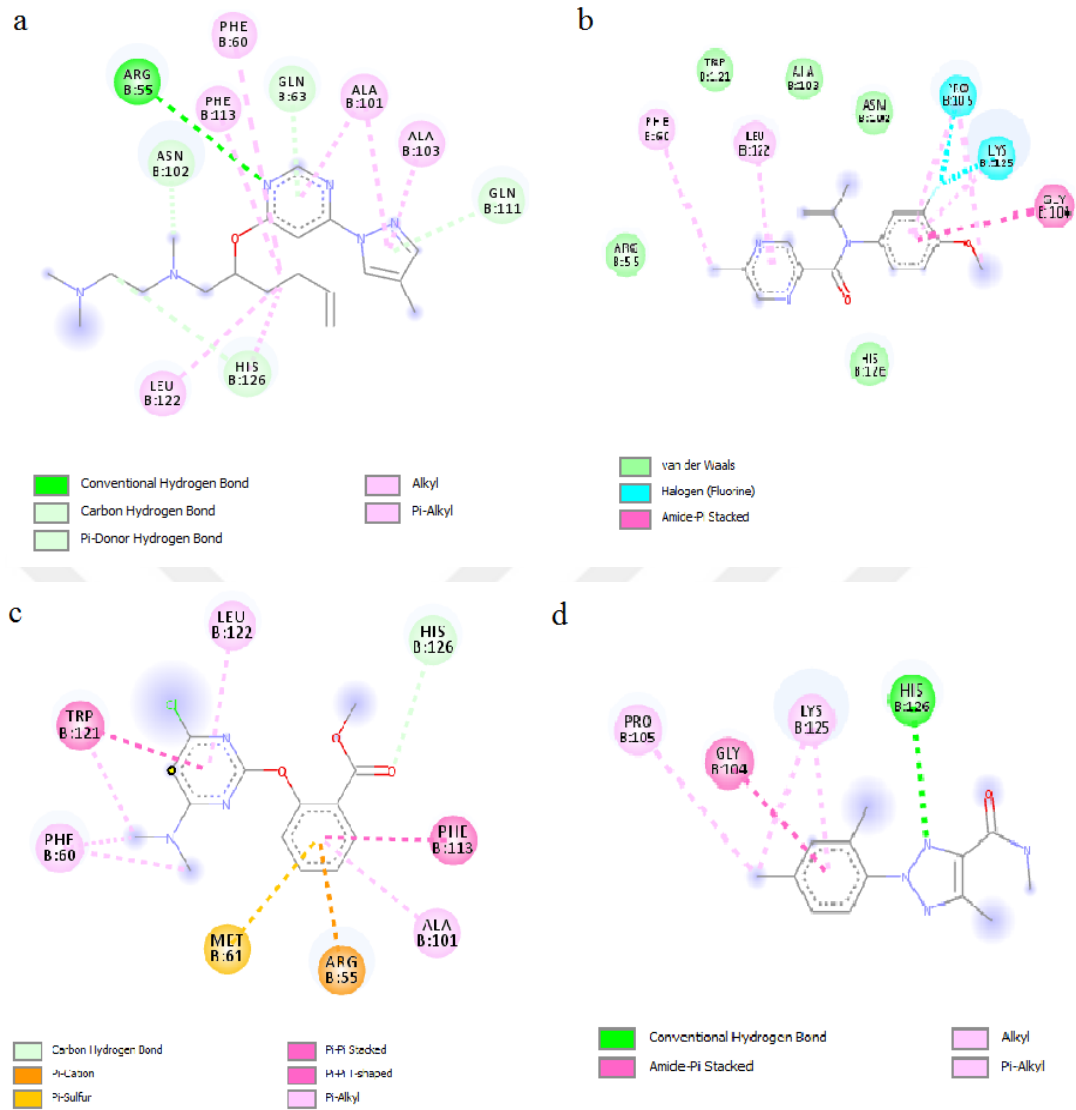
Şekil 6. ZINC00390492 (a), ZINC67740009 (b), ZINC19847253 (c), ZINC19847241 (d) bileşiklerinin S1P1 ile bağlanma profilleri

ZINC00390492 molekülünün reseptör ile etkileşimleri Discovery Studio Visualizer programında incelendiğinde; molekülün Lys34 ve Arg120 aminoasit rezidüleriyle konvansiyonel hidrojen bağı, Leu297 ile pi-sigma etkileşimi, Met124 ve Glu121 ile halojen etkileşimi, Leu195 ile pi-anyon etkileşimi, Pro196 ile karbon hidrojen bağı yaptığı görülmektedir (Şekil 6-a). ZINC67740009 molekülü incelendiğinde ise Tyr29 ve Arg120 rezidüleriyle konvansiyonel hidrojen bağı,

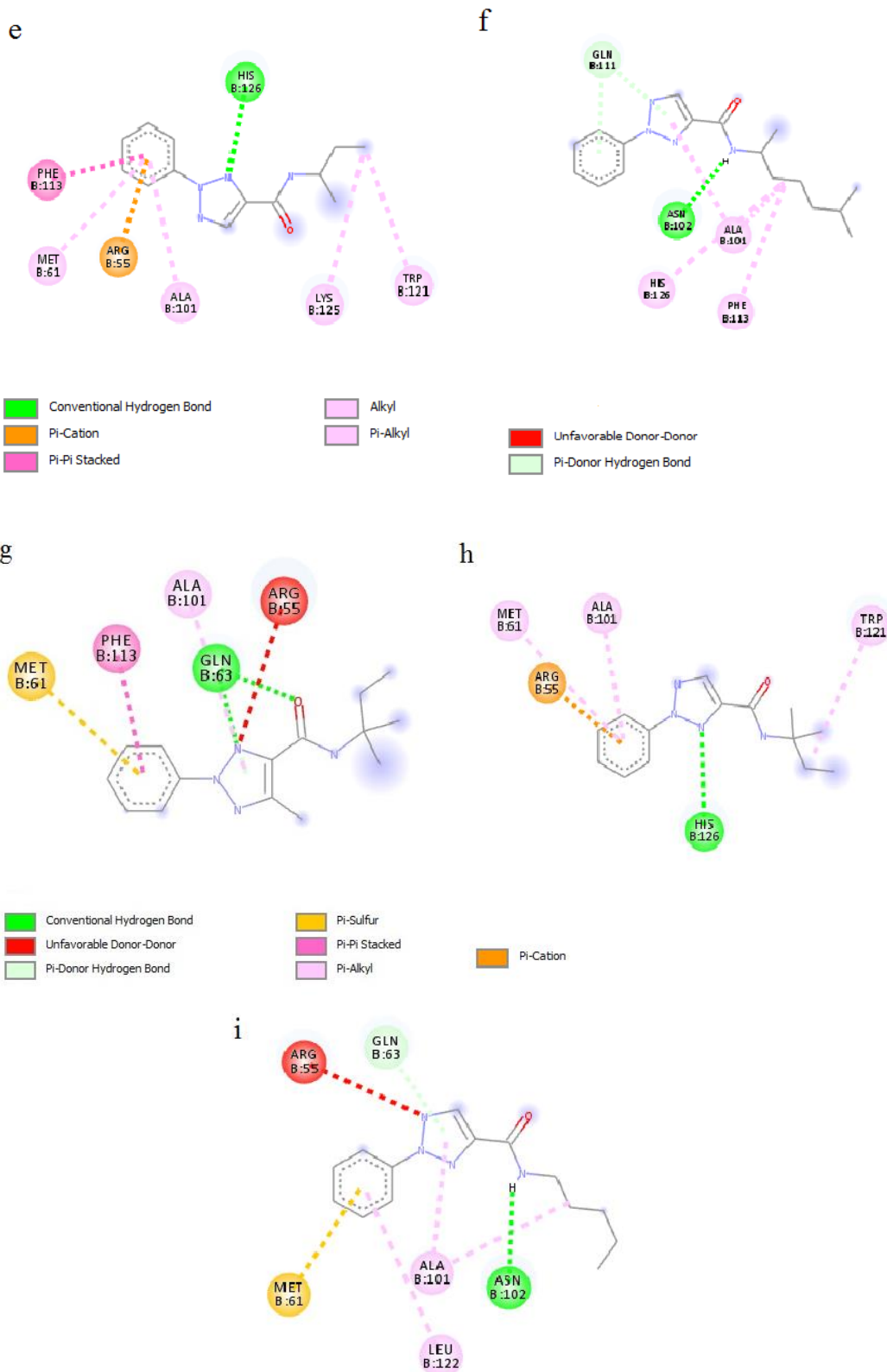
Leu297 ile karbon hidrojen bağı, Leu195 ile pi-alkil etkileşimi, Glu121 ile pi-anyon etkileşimi, Met124, Trp269, Ala300 ve Val301 ile pi-sigma etkileşimi, yaptığı görülmektedir (Şekil 6-b). ZINC19847253 molekülü ise Leu195 ile pi-alkil etkileşimi, Leu297 ile karbon hidrojen bağı, Leu272 ve Leu276 ile pi-sigma etkileşimi yapmaktadır (Şekil 6-c). Son olarak ZINC19847241 molekülünün ise Asn101 ile konvensiyonel hidrojen bağı, Thr207 ile karbon hidrojen bağı, Phe273 ve Leu297 ile pi-sigma etkileşimi Met124 ve Ala300 ile pi-alkil etkileşimi yaptığı görülmektedir (Şekil 6-d).

2.3.4.2. CyPD ile Moleküler Doking Sonuçları

CyPD (2Z6W) reseptör proteinin orijinal ligandı CsA ile ilk bağlanma modu -7.1 kcal/mol olarak hesaplanmıştır. Ligandların ilk bağlanma modları; ZINC72474618 için -6.9, ZINC60353659 için -7.6, ZINC01496377 için -7.2, ZINC09603787 için -7.6, ZINC32674515 için -7.0, ZINC09950012 için -7.4, ZINC23228074 için -8.0, ZINC36719024 için -7.0, ZINC44514282 için -7.2 ve ZINC17322385 için -7.4 kcal/mol olarak hesaplanmıştır. Bu ligandlardan ZINC60353659, ZINC01496377, ZINC09603787, ZINC09950012, ZINC23228074, ZINC44514282 ve ZINC17322385 moleküllerinin bağlanma afinitelerinin orijinal antagonistten daha iyi olduğu ve ZINC23228074 molekülünün bağlanma afinitesinin -8.0 kcal/mol ile en iyi skor olduğu görülmektedir. Bu ligandların en iyi 3 bağlanma modundaki RMSD değerlerine bakıldığında; ZINC09603787, ZINC36719024, ZINC23228074 ve ZINC44514282 moleküllerinin 2'den küçük RMSD değerlerinin çoğunlukta olduğu görülmektedir. Tablo 13'te bağlanma skorları verilen ligandlara ait bağlanma profilleri Şekil 7'de verilmiştir.

Şekil 7. ZINC72474618 (a), ZINC60353659 (b), ZINC01496377 (c), ZINC09603787 (d), ZINC32674515 (e), ZINC23228074 (f), ZINC36719024 (g), ZINC44514282 (h), ZINC17322385 (i) bileşiklerinin CyPD ile bağlanma profilleri

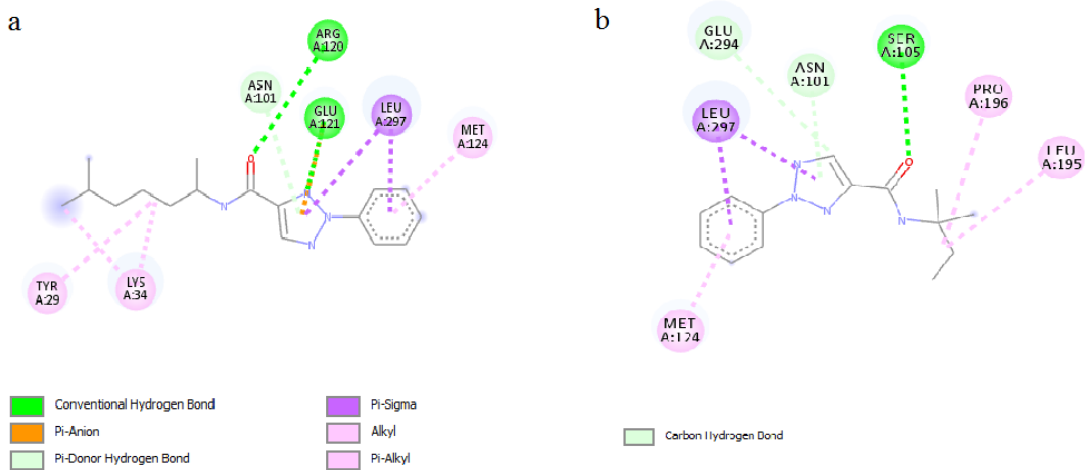
Şekil 7 (Devam). ZINC72474618 (a), ZINC60353659 (b), ZINC01496377 (c), ZINC09603787 (d), ZINC32674515 (e), ZINC23228074 (f), ZINC36719024 (g), ZINC44514282 (h), ZINC17322385 (i) bileşiklerinin CyPD ile bağlanma profilleri

Discovery Studio Visualizer programında reseptör protein CyPD ile ZINC72474618 molekülünün etkileşimleri incelendiğinde molekülün Arg55 ile konvensiyonel hidrojen bağı etkileşimi, Ala101 ve Ala103 ile pi-alkil etkileşimi, Asn102 ve His126 ile karbon hidrojen bağı etkileşimi, Gln63 ve Gln111 ile pi-donör hidrojen bağı etkileşimi, Phe60, Phe113 ve Leu122 ile alkil etkileşimi yaptığı görülmektedir. ZINC60353659 molekülünün etkileşimleri incelendiğinde; Phe60 ile alkil etkileşimi, Leu122 ile pi-alkil etkileşimi, Pro105 ve Lys125 ile halojen etkileşimi, Gln104 ile amid-pi küme etkileşimi, Arg55, Asn102, Ala103, Trp121 ve His126 aminoasit rezidüleriyle Van der Waals etkileşimi yaptığı görülmektedir. ZINC01496377 molekülü ise Phe60, Ala101 ve Leu122 ile pi-alkil etkileşimi, His126 ile karbon hidrojen bağı, Arg55 ile pi-kasyon etkileşimi, Met61 ile pi-sülfür etkileşimi, Phe113 ile pi-pi küme etkileşimi, Trp121 ile pi-pi T-shaped etkileşimi yapmaktadır. ZINC09603787 molekülünün His126 ile konvensiyonel hidrojen bağı etkileşimi, Pro125 ile alkil etkileşimi, Lys125 ile pi-alkil etkileşimi, Gln104 ile amid-pi küme etkileşimi yaptığı görülmektedir. ZINC32674515 molekülü incelendiğinde Met51 ve Ala101 ile alkil etkileşimi, Trp121 ve Lys125 ile pi-alkil etkileşimi, Arg55 ile pi-kasyon etkileşimi, His126 ile konvensiyonel hidrojen bağı etkileşimi, Phe113 ile pi-pi küme etkileşimi yaptığı görülmektedir. ZINC23228074 molekülü Gln111 ile pi-donör hidrojen bağı etkileşimi, Asn102 ile konvensiyonel hidrojen bağı, Ala101 ile pi-alkil etkileşimi, Ala101, Phe113 ve His126 ile alkil etkileşimi yapmaktadır. ZINC36719024 molekülü Met61 ile pi-sülfür etkileşimi, Gln63 ile konvensiyonel hidrojen bağı, Ala101 ile pi-alkil etkileşimi, Phe113 ile pi-pi küme etkileşimi, Arg55 ile unfavorable donör-donör etkileşimi yapmaktadır. ZINC44514282 molekülü Met61, Ala101 ve Trp121 ile pi-alkil etkileşimi, Arg55 ile pi-kasyon etkileşimi, His126 ile konvensiyonel hidrojen bağı etkileşimi yapmaktadır. ZINC17322385 molekülü incelendiğinde ise Ala101 ile alkil etkileşimi, Ala101 ve Leu122 ile pi-alkil etkileşimi, Gln63 ile pi-donör hidrojen bağı etkileşimi, Met61 ile pi-sülfür etkileşimi, Asn102 ile konvensiyonel hidrojen bağı etkileşimi ve Arg55 ile unfavorable donör-donör etkileşimi yaptığı görülmektedir.

2.3.4.3. Çapraz Doking Sonuçları

Çalışmamızda çoklu hedefe yönelik bir ilaç molekülünün tespit edilmesi amaçlandığı için S1P1 için belirlenen modülatör moleküllerin CyPD'yi de inhibe etmesi gerekmektedir. Aynı şekilde, CyPD için belirlenen inhibitör moleküllerin S1P1'i aktive etmesi gerekmektedir. Tablo 11'de verilen moleküller ile CyPD'nin ve Tablo 12'de verilen moleküller ile S1P1'in bağlanma afinitesi değerleri Tablo 13'te verilmiştir. Bütün ligand moleküllerin RMSD değerleri ve bağlanma afinitelerinin incelenmesiyle ZINC23228074, ZINC44514282 ve ZINC00390492 moleküllerinin incelenmesine karar verilmiştir.

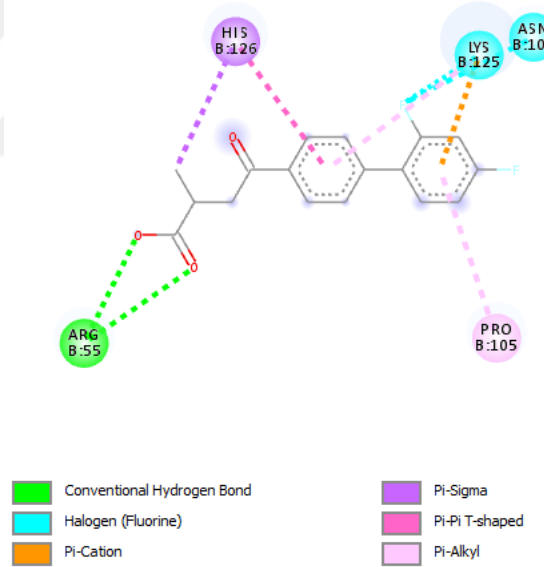
S1P1 reseptör proteini ile ZINC23228074, ZINC36719024 ve ZINC44514282 moleküllerinin ilk bağlanma modlarındaki afinite değerleri -7.8 kcal/mol olarak hesaplanmıştır ve 10 ligand arasındaki en iyi skordur. RMSD değerlerine bakıldığında; ZINC32674515, ZINC23228074, ZINC44514282 ve ZINC17322385 moleküllerinin 2'den küçük RMSD değerlerinin çoğunlukta olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara bakıldığında, bu ligandlar arasından ZINC23228074 ve ZINC44514282 ligand moleküllerinin hem CyPD hem de S1P1 reseptör proteinleriyle moleküler dockingi sonucu en iyi afinite skoru ve RMSD değerlerinin elde edildiği görülmektedir. S1P1 ile ligandların bağlanma profilleri Şekil 8'de verilmiştir.

Şekil 8. ZINC23228074 (a) ve ZINC44514282 (b) bileşiklerinin S1P1 ile bağlanma profili

ZINC23228074 molekülünün S1P1 (PDB ID:3V2Y) ile etkileşimleri Discovery Studio Visualizer programında incelendiğinde; Tyr29 ve Lys34 ile alkil etkileşimi, Asn101 ile pi-donör hidrojen bağı etkileşimi, Arg120 ve Glu121 ile konvensiyonel hidrojen bağı, Met124 ile pi-alkil, Leu297 ile pi-sigma etkileşimi yaptığı görülmektedir. ZINC44514282 molekülü ise, Leu195 ve Pro196 ile alkil etkileşimi, Ser105 ile konvensiyonel hidrojen bağı etkileşimi, Asn101 ve Glu294 ile karbon hidrojen bağı etkileşimi, Met124 ile pi-alkil ve Leu297 ile pi-sigma etkileşimi yapmaktadır.

Şekil 9'da bağlanma profili verilen CyPD reseptör proteini ile ZINC00390492 molekülünün ilk bağlanma modundaki afinite değeri -8.0 kcal/mol olarak hesaplanmıştır. ZINC00390492 molekülünün S1P1 ile ilk bağlanma modu ise -8.6 kcal/mol olarak hesaplanmıştır. Bu sonuçlara bakıldığında ZINC00390492 molekülünün hem S1P1 hem de CyPD reseptör proteinleriyle uyumlu bir ligand olduğu görülmektedir.

Şekil 9. ZINC00390492 ile CyPD'nin bağlanma profili

ZINC00390492 molekülünün CyPD ile etkileşimleri Discovery Studio Visualizer programında incelendiğinde; Pro105 ve Lys125 ile pi-alkil etkileşimi, Asn102 ve Lys125 ile halojen etkileşimi, His126 ile pi-sigma etkileşimi ve pi-pi T-shaped etkileşimi, Lys125 ile pi-katyon etkileşimi ve Arg55 ile konvensiyonel hidrojen bağı etkileşimi yaptığı görülmektedir.

3. TARTIŞMA VE SONUÇLAR

Bu çalışma kapsamında ligand temelli ve hedef temelli yöntemler kullanılarak çoklu hedefe yönelik yeni bir Multiple Skleroz ilaç aday molekülü geliştirilmesi hedeflenmiştir.

Çalışmada S1P1 inhibitörleri ve CyPD inhibitörleriyle 3D QSAR farmakofor geliştirme yöntemiyle hipotezler elde edilmiştir. Yüksek skor sayısı, çakışan molekül sayısı ve özellik sayısı dikkate alınarak, S1P1 inhibitörleri ve CyPD inhibitörleri için dörder adet, toplamda 8 hipotez ile çalışılmıştır. S1P1 çalışma seti için Hipotez 2 ve Hipotez 6, CyPD çalışma seti için Hipotez 2 ve Hipotez 4 öne çıkan farmakofor modeller olmuştur.

ZINCPharmer veri tabanı vasıtasıyla, seçili farmakofor modellere uygun moleküller bulunmuştur. S1P1 molekülü için 80 adet, CyPD molekülü için 80 adet olmak üzere toplamda 160 adet inhibitör molekül bulunmuştur. Daha sonra bu moleküller arasında ADME/Toksikoloji özellikleri üzerinden bir inceleme yürütülmüştür. İnhibitörlerin KBB'yi geçebilmesine ve CYP2D6 enzimini inhibe etmemesine dikkat edilerek S1P1 çalışma seti için inhibitör sayısı 4'e (ZINC00390492, ZINC67740009, ZINC19847253, ZINC19847241), CyPD çalışma seti için inhibitör sayısı 10'a (ZINC72474618, ZINC60353659, ZINC01496377, ZINC09603787, ZINC32674515, ZINC09950012, ZINC23228074, ZINC36719024, ZINC44514282, ZINC17322385) düşürülmüştür.

Kalan inhibitör moleküller ile S1P1 ve CyPD reseptör moleküllerinin moleküler dokingi yapılmıştır. S1P1 (3V2Y) ile ZINC00390492 molekülünün ilk bağlanma modunun (-8.6 kcal/mol), reseptörün literatürdeki ligandıyla bağlanma modundan (ML5) (-8.4 kcal/mol) yüksek bir skor vermiştir. Tüm moleküler doking sonuçlarına bakıldığında ZINC00390492, ZINC23228074 ve ZINC44514282 moleküllerinin hem S1P1 hem de CyPD reseptörleri için uygun bir antagonist olduğu görülmektedir. Bundan dolayı, bu moleküllerin çoklu hedefe yönelik ilaç molekülleri olabileceği düşünülmektedir. Tüm özellikler ve sonuçlar göz önüne alındığında bu 3 ligand molekül arasından ZINC00390492 molekülü öne çıkmaktadır. Sonuç olarak, çalışmalarımız kapsamında ZINC00390492 molekülünün bir çoklu hedefe yönelik ilaç molekülü adayı olabileceği belirlenmiştir.

Tez kapsamında, çoklu hedefe yönelik ilaç molekülü adayı olabileceğini belirlemiş olduğumuz molekülümüzün farklı reseptörler kanalıyla başka pek çok yolağı da bloke edebileceğı düşünöldüğünden molekülün farklı çalışmalarda da başarı göstermesi gerekmektedir. Bu teorimizin moleküler dinamik simölasyonlarıyla ve farklı simölasyon yöntemleriyle desteklenmesi önerilmektedir. Devamında, molekül ile *in vitro* ve *in vivo* deneyler yapılmalı ve başarılı bulunmalıdır.

KAYNAKÇA

- Arun, T., Tomassini, V., Sbardella, E., De Ruiter, M. B., Matthews, L., Leite, M. I., Palace, J. ve diğer., 2013. Targeting ASIC1 in primary progressive multiple sclerosis: Evidence of neuroprotection with amiloride. *Brain*, 136(1): 106–115. <https://doi.org/10.1093/brain/aws325>.
- Baines, C. P., Kaiser, R. A., Purcell, N. H., Blair, N. S., Osinska, H., Hambleton, M. A., Molkentin, J. D. ve diğer., 2005. Loss of cyclophilin D reveals a critical role for mitochondrial permeability transition in cell death. *Nature*, 434(7033): 658–662. doi:10.1038/nature03434.
- Basso, E., Fante, L., Fowlkes, J., Petronilli, V., Forte, M. A. ve Bernardi, P., 2005. Properties of the permeability transition pore in mitochondria devoid of cyclophilin D. *Journal of Biological Chemistry*, 280(19): 18558–18561. <https://doi.org/10.1074/jbc.C500089200>.
- Basso, E., Petronilli, V., Forte, M. A. ve Bernardi, P., 2008. Phosphate is essential for inhibition of the mitochondrial permeability transition pore by cyclosporin A and by cyclophilin D ablation. *Journal of Biological Chemistry*, 283(39): 26307–26311. <https://doi.org/10.1074/jbc.C800132200>.
- Bechtold, D. A., Kapoor, R. ve Smith, K. J., 2004. Axonal protection using flecainide in experimental autoimmune encephalomyelitis. *Annals of Neurology*, 55(5): 607–616. <https://doi.org/10.1002/ana.20045>.
- Bibi, T., Khan, A., Khan, A. U., Shal, B., Ali, H., Seo, E. K. ve Khan, S., 2022. Magnolol prevented brain injury through the modulation of Nrf2-dependent oxidative stress and apoptosis in PLP-induced mouse model of multiple sclerosis. *Naunyn-Schmiedeberg's archives of pharmacology*, 10.1007/s00210-022-02230-6. Advance online publication. <https://doi.org/10.1007/s00210-022-02230-6>.
- Bigaud, M., Guerini, D., Billich, A., Bassilana, F. ve Brinkmann, V., 2014. Second generation S1P pathway modulators: research strategies and clinical developments. *Biochimica et Biophysica Acta*, 1841: 745–758. doi: 10.1016/j.bbalip.2013.11.001.
- Bolognesi, M.L., 2013. Polypharmacology in a single drug: multitarget drugs. *Current Medicinal Chemistry*, 20(13): 1639–1645.
- Bolognesi, M.L. ve Cavalli, A., 2016. Multitarget drug discovery and polypharmacology. *ChemMedChem* 11(12): 1190–1192.
- Bomprezzi, R., 2015. Dimethyl fumarate in the treatment of relapsing-remitting multiple sclerosis: An overview. *Therapeutic Advances in Neurological Disorders*. <https://doi.org/10.1177/1756285614564152>.

- Brinkmann, V., 2007. Sphingosine 1-phosphate receptors in health and disease: mechanistic insights from gene deletion studies and reverse pharmacology. *Pharmacology & Therapeutics*, 115: 84–105. doi: 10.1016/j.pharmathera.2007.04.006.
- Calabresi, P. A., Radue, E. W., Goodin, D., Jeffery, D., Rammohan, K. W., Reder, A. T., Vollmer, T., Agius, M. A., Kappos, L., Stites, T., Li, B., Cappiello, L., von Rosenstiel, P. ve Lublin, F. D., 2014. Safety and efficacy of fingolimod in patients with relapsing-remitting multiple sclerosis (FREEDOMS II): a double-blind, randomised, placebo-controlled, phase 3 trial. *The Lancet. Neurology*, 13(6): 545–556. [https://doi.org/10.1016/S1474-4422\(14\)70049-3](https://doi.org/10.1016/S1474-4422(14)70049-3).
- Camp, S. M., Bittman, R., Chiang, E. T., Moreno-Vinasco, L., Mirzapoiazova, T., Sammani, S. ve diğer., 2009. Synthetic analogs of FTY720 [2-amino-2-(2-[4-octylphenyl]ethyl)-1,3-propanediol] differentially regulate pulmonary vascular permeability in vivo and in vitro. *Journal of Pharmacology and Experimental Therapeutics*, 331: 54–64. doi:10.1124/jpet.109.153544.
- Camp, S. M., Marciniak, A., Chiang, E. T., Garcia, A. N., Bittman, R., Polt, R. ve diğer., 2020. S1P receptor-independent lung endothelial cell barrier disruption induced by FTY720 regioisomers. *Pulmonary Circulation*, 10: 1–10. doi: 10.1177/2045894020905521.
- Centonze D, Muzio L, Rossi S, Cavasinni F, De Chiara V, Bergami A. ve diğer., 2009. Inflammation triggers synaptic alteration and degeneration in experimental autoimmune encephalomyelitis. *Journal of Neuroscience*, 29: 3442–3452.
- Chen, L., Morrow, J. K., Tran, H. T., Phatak, S. S., Du-Cuny, L. ve Zhang, S., 2012. From laptop to benchtop to bedside: structure-based drug design on protein targets. *Current Pharmaceutical Design*, 1217–39.
- Comi, G., Kappos, L., Selmaj, K. W., Bar-Or, A., Arnold, D. L., Steinman, L., Hartung, H. P., Montalban, X., Kubala Havrdová, E., Cree, B., Sheffield, J. K., Minton, N., Raghupathi, K., Ding, N., Cohen, J. A. ve SUNBEAM Study Investigators, 2019. Safety and efficacy of ozanimod versus interferon beta-1a in relapsing multiple sclerosis (SUNBEAM): a multicentre, randomised, minimum 12-month, phase 3 trial. *The Lancet. Neurology*, 18(11): 1009–1020. [https://doi.org/10.1016/S1474-4422\(19\)30239-X](https://doi.org/10.1016/S1474-4422(19)30239-X).
- Compston, A. ve Coles, A., 2008. Multiple sclerosis. *Lancet (London, England)*, 372(9648): 1502–1517. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(08\)61620-7](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(08)61620-7).
- Daina, A., Olivier, M. ve Zoete, V., 2017. “SwissADME: A Free Web Tool to Evaluate Pharmacokinetics, Drug-Likeness and Medicinal Chemistry Friendliness of Small Molecules.” *Scientific Reports* 7:1–13. doi: 10.1038/srep42717.
- Damsker, J. M., Bukrinsky, M. I. ve Constant, S. L., 2007. Preferential chemotaxis of

activated human CD4 + T cells by extracellular cyclophilin A. *Journal of Leukocyte Biology*, 82(3): 613–618. <https://doi.org/10.1189/jlb.0506317>.

Dassault Systèmes. 2019. “Discovery Studio Visualizer.”

DiMasi, J.A., Grabowski, H.G. ve Hansen, R.W., 2016. Innovation in the pharmaceutical industry: new estimates of R&D costs. *Health Economics*, 47: 20–33. <https://doi.org/10.1016/j.jhealeco.2016.01.012>.

Dror, O., Schneidman-Duhovny, D., Inbar, Y., Nussinov, R. ve Wolfson, H. J., 2009. “Novel Approach for Efficient PharmacophoreBased Virtual Screening: Method and Applications.” *Journal of Chemical Information and Modeling* 49(10): 2333–43. doi: 10.1021/ci900263d.

Elrod, J. W., Wong, R., Mishra, S., Vagnozzi, R. J., Sakthivel, B., Goonasekera, S. A., Molkenstin, J. D. ve diğer., 2010. Cyclophilin D controls mitochondrial pore - Dependent Ca²⁺ exchange, metabolic flexibility, and propensity for heart failure in mice. *Journal of Clinical Investigation*, 120(10): 3680–3687. <https://doi.org/10.1172/JCI43171>.

Engelhardt, B. ve Kappos, L., 2008. Natalizumab: targeting α 4-integrins in multiple sclerosis. *Neurodegeneration*, 5: 16-22.

Fischer, G., Wittmann-Liebold, B., Lang, K., Kiefhaber, T. ve Schmid, F.X., 1989. Cyclophilin and peptidyl-prolyl cis-trans isomerase are probably identical proteins. *Nature*, 337:476–478.

Forte, M., ve Bernardi, P., 2005. Genetic dissection of the permeability transition pore. *Journal of bioenergetics and biomembranes*, 37(3): 121–128. <https://doi.org/10.1007/s10863-005-6565-9>.

Forte, M., Gold, B. G., Marracci, G., Chaudhary, P., Basso, E., Johnsen, D., Bourdette, D. ve diğer., 2007. Cyclophilin D inactivation protects axons in experimental autoimmune encephalomyelitis, an animal model of multiple sclerosis. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*, 104(18): 7558–7563. <https://doi.org/10.1073/pnas.0702228104>.

Fredriksson, R., Lagerstrom, M. C., Lundin, L. G. ve Schioth, H. B., 2003. The G-protein-coupled receptors in the human genome form five main families. Phylogenetic analysis paralogon groups and fingerprints. *Mol. Pharmacology*, 63: 1256–1272. doi: 10.1124/mol.63.6.1256.

Friese, M. A., Schattling, B. ve Fugger, L., 2014, “Mechanisms of neurodegeneration and axonal dysfunction in multiple sclerosis”, *Nature Reviews Neurology*, Nature Publishing Group.

Galat, A., 2004. Function-dependent clustering of orthologues and paralogues of cyclophilins. *Proteins: Structure, Function and Genetics*, 56(4): 808–820. <https://doi.org/10.1002/prot.20156>.

- Galat, A. ve Metcalfe, S. M., 1995. Peptidylproline cis/trans isomerases. *Progress in Biophysics and Molecular Biology*, 63(1): 67–118. doi:10.1016/0079-6107(94)00009-x.
- Galetta, S. L., Markowitz, C. ve Lee, A. G., 2002. Immunomodulatory Agents for the Treatment of Relapsing Multiple Sclerosis. *Prevention*, 162: 2161–2169.
- Garcia, J. G., Liu, F., Verin, A. D., Birukova, A., Dechert, M. A., Gerthoffer, W. T. ve diğer., 2001. Sphingosine 1-phosphate promotes endothelial cell barrier integrity by Edg-dependent cytoskeletal rearrangement. *Journal of Clinical Investigation*, 108: 689–701. doi: 10.1172/JCI12450.
- Gilson, M.K., 2019. BindingDB. <https://www.bindingdb.org>. Accessed 9 Jan 2019.
- Grasselli, G. ve diğer., 2013. Abnormal NMDA receptor function exacerbates experimental autoimmune encephalomyelitis. *British Journal of Pharmacology*, 168: 502–517.
- Hanson, M. A., Roth, C. B., Jo, E., Griffith, M. T., Scott, F. L., Reinhart, G. ve diğer., 2012. Crystal structure of a lipid G protein-coupled receptor. *Science*, 335: 851–855.
- Hauser, S. L., Bar-Or, A., Comi, G., Giovannoni, G., Hartung, H.-P., Hemmer, B., Kappos, L. ve diğer., 2017. Ocrelizumab versus Interferon Beta-1a in Relapsing Multiple Sclerosis. *New England Journal of Medicine*, 376(3) 221-234.
- Hauser, S. L. ve Cree, B. A. C., 2020. Treatment of Multiple Sclerosis: A Review. *American Journal of Medicine*. Elsevier Inc.
- Heng, B. C., Aubel, D. ve Fussenegger, M., 2013. An overview of the diverse roles of G-protein coupled receptors (GPCRs) in the pathophysiology of various human diseases. *Biotechnology Advances*, 31: 1676–1694. doi: 10.1016/j.biotechadv.2013.08.017.
- Ho, P. R., Koendgen, H., Campbell, N., Haddock, B., Richman, S. ve Chang, I., 2017. Risk of natalizumab-associated progressive multifocal leukoencephalopathy in patients with multiple sclerosis: a retrospective analysis of data from four clinical studies. *The Lancet. Neurology*, 16(11): 925–933. [https://doi.org/10.1016/S1474-4422\(17\)30282-X](https://doi.org/10.1016/S1474-4422(17)30282-X).
- Ivery, M. T. G., 2000. Immunophilins: Switched on protein binding domains. *Medicinal Research Reviews*, 20(6): 452–484. [https://doi.org/10.1002/1098-1128\(200011\)20:6<452::AID-MED2>3.0.CO;2-6](https://doi.org/10.1002/1098-1128(200011)20:6<452::AID-MED2>3.0.CO;2-6).
- Kamm, C. P., Uitdehaag, B. M. ve Polman, C. H., 2014. Multiple sclerosis: Current knowledge and future outlook. *European Neurology*, 72(3–4): 132–141. <https://doi.org/10.1159/000360528>.
- Kappos, L., Bar-Or, A., Cree, B. A. C. ve diğer., 2018. Siponimod versus placebo in

- secondary progressive multiple sclerosis (EXPAND): a double-blind, randomised, phase 3 study. *Lancet*, 391(10127): 1263–73.
- Kappos, L., Cohen, J., Collins, W., de Vera, A., Zhang-Auberson, L., Ritter, S., von Rosenstiel, P. ve Francis, G., 2014. Fingolimod in relapsing multiple sclerosis: An integrated analysis of safety findings. *Multiple sclerosis and related disorders*, 3(4): 494–504. <https://doi.org/10.1016/j.msard.2014.03.002>.
- Kebir, H., Kreyborg, K., Ifergan, I., Dodelet-Devillers, A., Cayrol, R., Bernard, M., Prat, A. ve diğer., 2007. Human TH17 lymphocytes promote blood-brain barrier disruption and central nervous system inflammation. *Nature Medicine*, 13(10): 1173–1175.
- Kensler, T. W., Wakabayashi, N. ve Biswal, S., 2007. Cell survival responses to environmental stresses via the Keap1–Nrf2–ARE pathway. *Annual Review of Pharmacology and Toxicology*, 47: 89–116.
- Kieseier B. C., 2011. The mechanism of action of interferon- β in relapsing multiple sclerosis. *CNS drugs*, 25(6): 491–502. <https://doi.org/10.2165/11591110-000000000-00000>.
- Koda-Kimble, M. A. ve Young (Eds.), L. Y. Applied therapeutics: Clinical use of Drugs. Basingstoke, UK: Palgrave Macmillan UK.
- Koes, D. R. ve Carlos J. C., 2012. “ZINCPharmer: Pharmacophore Search of the ZINC Database.” *Nucleic Acids Research* 40(W1): 409–14. doi: 10.1093/nar/gks378.
- Kolls, J. K. ve Lindén, A., 2004. Interleukin-17 family members and inflammation. *Immunity*, 21(4): 467–476.
- Kong, W., Li, S., Longaker, M. T. ve Lorenz, H. P., 2007. Cyclophilin C-associated protein is up-regulated during wound healing. *Journal of Cellular Physiology*, 210(1): 153–160. <https://doi.org/10.1002/jcp.20830>.
- La Mantia, L., Tramacere, I., Firwana, B., Pacchetti, I., Palumbo, R. ve Filippini, G., 2016. Fingolimod for relapsing-remitting multiple sclerosis. *Cochrane Database Systematic Reviews*, 4: CD009371.
- Lassmann, H. ve van Horssen, J., 2016. Oxidative stress and its impact on neurons and glia in multiple sclerosis lesions. *Biochimica et Biophysica Acta - Molecular Basis of Disease*, 1862(3): 506–510. <https://doi.org/10.1016/j.bbadis.2015.09.018>.
- Lee, J. ve Kim, S. S., 2010. An overview of cyclophilins in human cancers. *Journal of International Medical Research*. SAGE Publications Ltd. <https://doi.org/10.1177/147323001003800501>.
- Lee, M. J., van Brockly, J. R., Thangada, S., Liu, C. H., Hand, A. R., Menzeleev, R.

- ve diğer., 1998. Sphingosine-1-phosphate as a ligand for the G protein-coupled receptor EDG-1. *Science*, 279: 1552–1555.
- Lin, H. H., Zhang, L. L., Yan, R., Lu, J. J. ve Hu, Y. J., 2017. Network analysis of drugtarget interactions: a study on FDA-approved new molecular entities between 2000 to 2015. *Scientific Reports*, 7: 12230.
- Lin, K. ve Gallay, P., 2013. Curing a viral infection by targeting the host: The example of cyclophilin inhibitors. *Antiviral Research*. Elsevier B.V. <https://doi.org/10.1016/j.antiviral.2013.03.020>.
- Li, R., Patterson, K. R. ve Bar-Or, A., 2018. Reassessing B cell contributions in multiple sclerosis. *Nature Immunology*. Nature Publishing Group. <https://doi.org/10.1038/s41590-018-0135-x>.
- Lo, A. C., Saab, C. Y., Black, J. A. ve Waxman, S. G., 2003. Phenytoin protects spinal cord axons and preserves axonal conduction and neurological function in a model of neuroinflammation in vivo. *Journal of Neurophysiology*, 90(5): 3566–3571. <https://doi.org/10.1152/jn.00434.2003>.
- Lublin, F. D., Reingold, S. C., Cohen, J. A. ve diğer., 2014. Defining the clinical course of multiple sclerosis: the 2013 revisions. *Neurology*, 83(3): 278–86.
- Lu, J. J., Pan, W., Hu, Y. J. ve Wang, Y. T., 2012. Multi-target drugs: the trend of drug research and development. *PLoS ONE*, 7(6): e40262.
- Martinelli Boneschi, F., Vacchi, L., Rovaris, M., Capra, R. ve Comi, G., 2013. Mitoxantrone for multiple sclerosis. *Cochrane Database Systematic Reviews*, CD002127.
- Massacesi, L., Genain, C.P., Lee-Parritz, D., Letvin N.L., Canfield, D. ve Hauser S.L., 1995, “Active and passively induced experimental autoimmune encephalomyelitis in common marmosets: a new model for multiple sclerosis”, *Ann. Neurol.*, Cilt 37, Sayı 4, ss. 519–30.
- Matloubian, M., Lo, C. G., Cinamon, G., Lesneski, M. J., Xu, Y., Brinkmann, V., Allende, M. L., Proia, R. L. ve Cyster, J. G., 2004. Lymphocyte egress from thymus and peripheral lymphoid organs is dependent on S1P receptor 1. *Nature*, 427: 355.
- Mihai, D. P., Nitulescu, G. M., Ion, G. N. D., Ciotu, C. I., Chirita, C. ve Negres, S., 2019. Computational drug repurposing algorithm targeting trpa1 calcium channel as a potential therapeutic solution for multiple sclerosis. *Pharmaceutics*, 11(9). <https://doi.org/10.3390/pharmaceutics11090446>.
- Mills, E. A., Ogrodnik, M. A., Plave, A. ve Mao-Draayer, Y., 2018. Emerging understanding of the mechanism of action for dimethyl fumarate in the treatment of multiple sclerosis. *Frontiers in Neurology*. Frontiers Media S.A. <https://doi.org/10.3389/fneur.2018.00005>.

- Minagar, A., 2013. Current and future therapies for multiple sclerosis. *Scientifica*, 249101. <https://doi.org/10.1155/2013/249101>.
- Montalban, X., Hauser, S. L., Kappos, L. ve diğer., 2017. Ocrelizumab versus placebo in primary progressive multiple sclerosis. *New England Journal of Medicine*, 376(3): 209–20.
- Morris, G. M., Huey, R., Lindstrom, W., Sanner, M. F., Belew, R. K., Goodsell, D. S. ve Olson, A. J., 2009. AutoDock4 and AutoDockTools4: Automated Docking with Selective Receptor Flexibility. *Journal of Computational Chemistry* 30(16): 2785–91. doi: 10.1002/jcc.21256.
- Morphy, R., Kay, C. ve Rankovic, Z., 2004. From magic bullets to designed multiple ligands. *Drug Discov Today* 9(15): 641–651.
- Moses, H., Dorsey, E. R., Matheson, D. H. ve Thier, S. O., 2005. Financial anatomy of biomedical research. *JAMA*, 294: 1333–42.
- Mullard, A., 2016. Biotech R&D spend jumps by more than 15. *Nature Reviews Drug Discovery*, 15(7): 447. <https://doi.org/10.1038/nrd.2016.135>.
- Murphy, M. P., 2009. How mitochondria produce reactive oxygen species. *Biochemical Journal*.
- Nath, P. R., Dong, G., Braiman, A. ve Isakov, N., 2014. Immunophilins Control T Lymphocyte Adhesion and Migration by Regulating CrkII Binding to C3G. *The Journal of Immunology*, 193(8): 3966–3977. <https://doi.org/10.4049/jimmunol.1303485>.
- Nicolli, A., Basso, E., Petronilli, V., Wenger, R. M. ve Bernardi, P., 1996. Interactions of cyclophilin with the mitochondrial inner membrane and regulation of the permeability transition pore, a cyclosporin A-sensitive channel. *Journal of Biological Chemistry*, 271(4): 2185–2192. <https://doi.org/10.1074/jbc.271.4.2185>.
- O'Connor, P., Wolinsky, J. S., Confavreux, C., Comi, G., Kappos, L., Olsson, T. P., Benzerdjeb, H., Truffinet, P., Wang, L., Miller, A., Freedman, M. S. ve TEMSO Trial Group, 2011. Randomized trial of oral teriflunomide for relapsing multiple sclerosis. *The New England Journal of Medicine*, 365(14): 1293–1303. <https://doi.org/10.1056/NEJMoa1014656>.
- Ogu, C. C. ve Maxa, J. L., 2000. Drug interactions due to cytochrome p450. *Baylor Univ Med Center Proc.*, 13(4): 421–423. <https://doi.org/10.1080/08998280.2000.11927719>.
- Ortiz, G. G., Pacheco-Moisés, F. P., Bitzer-Quintero, O. K., Ramírez-Anguiano, A. C., Flores-Alvarado, L. J., Ramírez-Ramírez, V., Torres-Sánchez, E. D. ve diğer., 2013. Immunology and oxidative stress in multiple sclerosis: Clinical and basic approach. *Clinical and Developmental Immunology*. <https://doi.org/10.1155/2013/708659>.

- Park, I., Londhe, A. M., Lim, J. W., Park, B. G., Jung, S. Y., Lee, J. Y., Pae, A. N. ve diğeri., 2017. Discovery of non-peptidic small molecule inhibitors of cyclophilin D as neuroprotective agents in A β -induced mitochondrial dysfunction. *Journal of Computer-Aided Molecular Design*, 31(10): 929–941. <https://doi.org/10.1007/s10822-017-0067-9>.
- Peng, X., Hassoun, P. M., Sammani, S., McVerry, B. J., Burne, M. J., Rabb, H. ve diğeri., 2004. Protective effects of sphingosine 1-phosphate in murine endotoxin-induced inflammatory lung injury. *American Journal of Respiratory and Clinical Medicine*, 169: 1245–1251. doi: 10.1164/rccm.200309-1258oc.
- Pierce, K. L., Premont, R. T. ve Lefkowitz, R. J., 2002. Seven-transmembrane receptors. *Nature Reviews molecular Cell Biology*, 3: 639–650. doi: 10.1038/nrm908.
- Pitt, D., Nagelmeier, I. E., Wilson, H. C. ve Raine, C. S., 2003. Glutamate uptake by oligodendrocytes: implications for excitotoxicity in multiple sclerosis. *Neurology*, 61: 1113–1120.
- Radi, E., Formichi, P., Battisti, C. ve Federico, A., 2014. Apoptosis and oxidative stress in neurodegenerative diseases. *Journal of Alzheimer's Disease*, 42(3): 125–152.
- Rosenstock, T. R., Bertoncini, C. R., Teles, A. V., Hirata, H., Fernandes, M.J. ve Smali, S. S., 2010. Glutamate-induced alterations in Ca²⁺ signaling are modulated by mitochondrial Ca²⁺ handling capacity in brain slices of R6/1 transgenic mice. *European Journal of Neuroscience*, 32: 60–70.
- Roydon Price, E., Zydowsky, L. D., Jin, M., Baker, H. C., Mckee, F. D. ve Walsh, C. T., 1991. Human cyclophilin B: A second cyclophilin gene encodes a peptidyl-prolyl isomerase with a signal sequence. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*, 88(5): 1903–1907. <https://doi.org/10.1073/pnas.88.5.1903>.
- Rudick, R. A., Stuart, W. H., Calabresi, P. A., Confavreux, C., Galetta, S. L., Radue, E. W., Lublin, F. D., Weinstock-Guttman, B., Wynn, D. R., Lynn, F., Panzara, M. A., Sandrock, A. W. ve SENTINEL Investigators, 2006. Natalizumab plus interferon beta-1a for relapsing multiple sclerosis. *The New England journal of medicine*, 354(9): 911–923. <https://doi.org/10.1056/NEJMoa044396>.
- Sabatino, J. J., Jr, Pröbstel, A. K. ve Zamvil, S. S., 2019. B cells in autoimmune and neurodegenerative central nervous system diseases. *Nature reviews. Neuroscience*, 20(12): 728–745. <https://doi.org/10.1038/s41583-019-0233-2>.
- Santos, R., Ursu, O., Gaulton, A., Bento, A. P., Donadi, R. S., Bologa, C. G. ve diğeri., 2017. A comprehensive map of molecular drug targets. *Nature Reviews Drug Discovery*, 16: 19–34. doi: 10.1038/nrd.2016.230.

- Scalfari, A., Neuhaus, A., Daumer, M., Muraro, P. A. ve Ebers, G. C., 2014. Onset of secondary progressive phase and long-term evolution of multiple sclerosis. *Journal of neurology, neurosurgery, and psychiatry*, 85(1): 67–75. <https://doi.org/10.1136/jnnp-2012-304333>.
- Seiter, K., 2005. Toxicity of the topoisomerase II inhibitors. *Expert Opinion on Drug Safety*, 4: 219–34.
- Skarica, M., Wang, T., McCadden, E., Kardian, D., Calabresi, P. A., Small, D. ve Whartenby, K. A., 2009. Signal transduction inhibition of APCs diminishes Th17 and Th1 responses in experimental autoimmune encephalomyelitis. *Journal of Immunology*, 182(7): 4192–4199.
- Smith, K. J. ve Lassmann, H., 2002. The role of nitric oxide in multiple sclerosis. *The Lancet Neurology*, 1(4): 232–241. doi:10.1016/s1474-4422(02)00102-3.
- Sorensen, P. S. ve Blinkenberg, M., 2016. The potential role for ocrelizumab in the treatment of multiple sclerosis: Current evidence and future prospects. *Therapeutic Advances in Neurological Disorders*. <https://doi.org/10.1177/1756285615601933>.
- Spiegel, A. M. ve Weinstein, L. S., 2004. Inherited diseases involving G proteins and G protein-coupled receptors. *Annual Review of Medicine*, 55: 27–39. doi: 10.1146/annurev.med.55.091902.103843.
- Spik, G., Haendler, B., Delmas, O., Mariller, C., Chamoux, M., Maes, P., Movva, N. R. ve diğer., 1991. A novel secreted cyclophilin-like protein (SCYLP). *Journal of Biological Chemistry*, 266(17): 10735–10738. [https://doi.org/10.1016/s0021-9258\(18\)99078-2](https://doi.org/10.1016/s0021-9258(18)99078-2).
- Srinivasan, R., Sailasuta, N., Hurd, R., Nelson, S. ve Pelletier, D., 2005. Evidence of elevated glutamate in multiple sclerosis using magnetic resonance spectroscopy at 3 T. *Brain*, 128: 1016–1025.
- Steinman, L. ve Zamvil, S. S., 2006. How to successfully apply animal studies in experimental allergic encephalomyelitis to research on multiple sclerosis. *Annals of Neurology*. <https://doi.org/10.1002/ana.20913>.
- Tanveer, A., Virji, S., Andreeva, L., Totty, N. F., Hsuan, J. J., Ward, J. M. ve Crompton, M., 1996. Involvement of cyclophilin D in the activation of a mitochondrial pore by Ca²⁺ and oxidant stress. *European Journal of Biochemistry*, 238(1): 166–172. <https://doi.org/10.1111/j.1432-1033.1996.0166q.x>.
- Tavecchio, M., Lisanti, S., Bennett, M. J., Languino, L. R. ve Altieri, D. C., 2015. Deletion of Cyclophilin D Impairs beta-Oxidation and Promotes Glucose Metabolism. *Scientific Reports*, 5, 15981.
- Toman, R. E. ve Spiegel, S., 2002. Lysophospholipid receptors in the nervous system. *Neurochemical Research*, 27: 619–627.

- Trandinh, C. C., Pao, G. M. ve Saier, M. H. Jr., 1992. Structural and evolutionary relationships among the immunophilins: two ubiquitous families of peptidyl-prolyl cis-trans isomerases. *Faseb Journal*, 6:3410–3420.
- Trapp, B. D. ve Stys, P. K., 2009. Virtual hypoxia and chronic necrosis of demyelinated axons in multiple sclerosis. *Lancet Neurology*, 8: 280–291.
- Trott, O., ve Olson, A. J., 2010. “AutoDock Vina: Improving the Speed and Accuracy of Docking with a New Scoring Function, Efficient Optimization, and Multithreading.” *Journal of Computational Chemistry* 31(2):455–61. doi: 10.1002/jcc.21334.AutoDock.
- van Horssen, J. ve diğer., 2008. Severe oxidative damage in multiple sclerosis lesions coincides with enhanced antioxidant enzyme expression. *Free Radical Biology and Medicine*, 45: 1729–1737.
- Villoutreix, B. O., Renault, N., Lagorce, D., Sperandio, O., Montes, M. ve Miteva, M. A., 2007. Free resources to assist structure-based virtual ligand screening experiments. *Current Protein & Peptide Science*, 8(4): 381–411.
- Wallin, M. T., Culpepper, W. J., Campbell, J. D., Nelson, L. M., Langer-Gould, A., Marrie, R. A., Larocca, N. G. ve diğer., 2019. The prevalence of MS in the United States: A population-based estimate using health claims data. *Neurology*, 92(10): E1029–E1040. <https://doi.org/10.1212/WNL.00000000000007035>.
- Wang, L., Chiang, E. T., Simmons, J. T., Garcia, J. G. ve Dudek, S. M., 2011. FTY720-induced human pulmonary endothelial barrier enhancement is mediated by c-Abl. *European Respiratory Journal*, 38: 78–88. doi: 10.1183/09031936.00047810.
- Wang, Y. Y., Chang, R. B., Waters, H. N., McKemy, D. D. ve Liman, E. R., 2008. The nociceptor ion channel TRPA1 is potentiated and inactivated by permeating calcium ions. *Journal of Biological Chemistry*, 283: 32691–32703.
- Weiner, H. L., 2008. A shift from adaptive to innate immunity: a potential mechanism of disease progression in multiple sclerosis. *Journal of Neurology*, 255(1): 3–11. <https://doi.org/10.1007/s00415-008-1002-8>.
- Weiner, H. L., 2009. The challenge of multiple sclerosis: how do we cure a chronic heterogeneous disease? *Annals of Neurology*, 65(3): 239–248.
- Werner, P., Pitt, D. ve Raine, C. S., 2001. Multiple sclerosis: altered glutamate homeostasis in lesions correlates with oligodendrocyte and axonal damage. *Ann Neurol*, 2: 169–180.
- Yurchenko, V., Constant, S., Eisenmesser, E. ve Bukrinsky, M., 2010. Cyclophilin-CD147 interactions: A new target for anti-inflammatory therapeutics. *Clinical and Experimental Immunology*.